

TVÁRNICE STAVBY KOMUNIZMU

„Rusko bolo považované za krajinu kovačského kladív a tăiek, radla a praslice... Súčasne Sovietsky sváz je krajinou pokrokovéj techniky, supermohutných spracovacích strojov a superprecíznych náradí, automatických liniek, počítacích strojov a kozmických korábov...“

„Rusko bolo považované za krajinu dreva, slamy a lyka — pociťovalo skutočný nedostatok kovov. Súčasne Sovietsky sváz je krajinou ocele a alumínia, cementu a umelých hmôt. Vyrobame skoro toľko ocele ako Anglicko, NSR a Francúzsko dohromady...“

„Rusko bolo považované za krajinu petrolejovej lampy a lučiva. Keď delegáti na VIII. sjazd Rad diskutovali o pláne elektrifikácie a rozbudovy elektrární, v Moskve len-len, že stačilo elektrickej energie k osvetleniu budovy, v ktorej zasadal sjazd. Súčasne Sovietsky sváz je krajinou najmohutnejších na svete energetických gigantov. Produkuje viac ako 350 miliard kWh elektrickej energie...“

„Reálne mzdy robotníkov, berúc do úvahy likvidáciu nezamestnanosti a skrátenie pracovného času, stúpli v rokoch sovietskej vlády 5,8 násobne, reálne príjmy sedliakov — viac ako 6-násobne... Nájomné v SSSR je najnižšie na svete. Významným dôkazom našich úspechov je fakt, že priemerná dĺžka ľudského života zvýšila sa na 69 rokov, týmto socializmus 2-násobne predlžil ľudský život...“

„Sovietske kozmické rakety prvé prekonali zemskú príťažlivosť a zjavili sa na medziplanetárnych cestách. Ako prví dokázali sme umiestiť našu vlajkú na Mesiaci a vyfotografovať jeho obrátenú stranu. Prví opovážili sa opustiť našu kolísku-Zem občania Sovietskeho svazu...“

„Zásady mierového spolunažívania vypracované Leninom a obsiahnuté v dokumentoch našej strany sú nemeniteľne líniou sovietskej zahraničnej politiky...“

(Z prejavu N. S. CHRUŠČOVA)

Pohár komunizmu je pohár hojnosti. A ten musí byť vždy plný až po okraj. Každý deň musí prispieť vrchovato a každý z neho môže čerpať.

* Program stavby komunizmu v SSSR potvrzuje celým svojím obsahom, že komunizmus slúži mieru, utvoreniu podmienok pre to, aby vojna bola vylúčená zo života spoločnosti. Každému je jasné, že ten, kto si vytvára také nevídane úlohy, v oblasti hospodárstva, kultúry, zvýšenia blahobytu ľudu, nemôže smerovať k vojne. Program výstavby komunizmu je zároveň celosvetovým historickým programom upevnenia mieru a medzinárodnej bezpečnosti.

* Už v prvých 10 rokoch budú môcť mať všetky sovietske ľudí dostatok všetkého, budú hmotne zabezpečené. Tým ukáže komunizmus svoje rozhodujúce prednosti pred kapitalizmom.

* Reálne príjmy v prepočte na jedného obyvateľa stúpnu v najbližších desiatich rokoch o 100 percent a za dvadsať rokov a viac než 250 percent.

* V najbližších desiatich rokoch si budú môcť všetci sovietski občania zadovažiť dostatok spotrebného tovaru a v ďalšom desaťročí bude dopyt po tomto tovare uspokojovaný úplne.

* V najbližších desiatich rokoch v SSSR skončuje sa s nedostatkom bytov. V ďalších desiatich rokoch bude mať každá rodina samostatný komfortný byt.

* V prvých desiatich rokoch sa zavedie šesťhodinový pracovný čas, alebo 35 hodinový pracovný týždeň pre väčšinu pracujúcich a kratší pracovný čas (30 hodín týždenne), pre zvyšok.

* Ak v súčasnosti hlavnú časť nákladov na starostlivosť o deti hradia sami pracujúci, potom koncom budúcich 20 rokov asi 75-80 percent výdavkov, spojených so starostlivosťou o výchovu detí, bude hradieť spoločnosť.

* Pre všetko mestské a dedinské obyvateľstvo budú zabezpečené všetky druhy kvalifikovanej lekárskej pomoci, ktoré budú občania potrebovať.

* V druhom desaťročí sa začne uskutočňovať i ďalšie rozsiahle sociálne opatrenie — bezplatné spoločné stravovanie — (obedy) v podnikoch a úradoch a pre kolchozníkov pracujúcich vo výrobe.

* Priemysленá výroba stúpne najmenej 6-násobne a globalná poľnohospodárska výroba — viac menej 3,5-násobne. Rovná sa to vytvoreniu na našej oplývajúcej bohatstvami zemi dodatočne ešte piatich priemyselných a viac ako dvoch poľnohospodárských krajín takých, ako je dnešný Sovietsky svaz.

* V roku 1980 budú reálne príjmy na jedného obyvateľa SSSR asi o 75 percent vyššie než je terajšia úroveň príjmov pracujúcich v USA.

Splnenie programu zabezpečí Sovietskemu svazu:

- prvé miesto vo svete vo výrobe na obyvateľa,
- najvyššiu produktivitu práce na svete,
- najvyššiu životnú úroveň,
- likvidáciu podstatných rozdielov medzi dedinou a mestom, duševnou a telesnou prácou, výťažstvo v súťaži s kapitalizmom.

* Program je dokumentom hlbokého komunistického humanizmu. Je predchutný ideálmi mieru a bratstva medzi národmi. Stále rastúcu moc SSSR dáva do služieb mieru a pokroku ľudstva.

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIÁLNI ČASOPIS

NR 11 – LISTOPAD – NOVEMBER – 1963 – Cena 1 zl

SOCJALIZM WSPÓŁLISTNIENIE POKÓJ

XX-LECIE LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

20 lat temu, 12 października 1943 roku na polach bitewnych pod Lenino przeszły swój chrzest bojowy w zwycięskiej próbie oddziały dywizji im. T. Kościuszki — pierwszej regularnej jednostki polskich ludowych sił zbrojnych. „Sity zbrojne Polski Ludowej” — czytamy w liście W. Gomułki do ministra Obrony Narodowej M. Spychalskiego — narodziły się i zaharciowały w ogniu najbardziej krwawej, niszczycielskiej wojny ze śmiertelnym wrogiem narodu — z niemieckim faszyzmem. Powstały w walkach oddziałów partyzanckich Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, w bojach I Dywizji Kościuszowskiej, I i II Armii Wojska Polskiego na historycznym szlaku od Lenina do Berlina; w braterstwie broni i braterstwie idei z wyzwolenią Armia Radziecka... Nasza armia powstała do życia jako pierwsza w dziejach Polski siła zbrojna w służbie ludu pracującego, jego sprawiedliwych dążeń społecznych, jego patriotycznych celów narodowych.”

**MINISTER
OBRONY NARODOWEJ
MARIAN SPYCHALSKI
MARSZAŁKIEM POLSKI**

Rada Państwa na swym posiedzeniu 7.X. br. mianowała ministra Obrony Narodowej generała broni MARIANA SPYCHALSKIEGO na stopień MARSZAŁKA POLSKI

Dzieje Ludowego Wojska Polskiego bogate są krwią przelana za umacnianie władzy ludowej i żołnierskim wkładem w usuwanie pozostałości wojny i zniszczeń wojennych. To właśnie Ludowe Wojsko Polskie wpisało najcenniejsze zwycięstwo do historii oręża polskiego osiągnięte w wojnie wyzwolenie naszego narodu przeciwko najeźdźcy hitlerowskemu.

Nasza ludowa armia wnosi codziennie wielki trud we wspólnym wysiłku całego narodu w pokojowym budownictwie naszej gospodarki. Oddziały wojskowe budują drogi, linie kolejowe, szkoły i mosty. Tam, gdzie wymaga tego potrzeba niosą pomoc i ratunek ludziom w starym zbrataniu ze społeczeństwem. Szeregi Wojska Ludowego są dzisiaj szkołą dla tysięcy polskiej młodzieży, która wychowuje je w duchu patriotyzmu, dyscypliny obywatelskiej i zyciowego hartu. Ich trud i wysiłek służą najwyższeemu dobru — pokojowi i wolności narodu.

Dlatego też szczególnie uroczyste obchodziliśmy w tym roku XX rocznicę powstania Ludowego Wojska Polskiego. W całym kraju odbyły się z tej okazji liczne uroczystości, akademie i spotkania. W Warszawie, na centralnej akademii w dniu 11 października w Sali Kongresowej Pałacu Kultury przybyły członkowie najwyższych władz partyjnych i państwowych; udział wzięła także delegacja Armii Radzieckiej z ministrem obrony ZSRR, marszałkiem R. Małinkowskim.

KONFLIKT GRANICZNY ALGERIA — MAROKO

Prasa codzienna z przed dwóch tygodni dońska o tym, że Sahare objęta pożoga wojenna. Przedmiotem konfliktu zbrojnego są roszczenia Maroka do rejonów leżących w pasie granicznym Algeru od Colomb — Becher aż do granicy hiszpańskiej Sahary. Roszczenia Maroka do tych terenów wypisane są dość dawno. Mialy one być rozstrzygnięte w drodze pokojowej, ale Maroko wykorzystało wewnętrzne trudności Algerii i dokonało agresji powodując przelew krwi na kontynencie afrykańskim.

Powstała sytuacja pozwalała zaniepokojone są kraje afrykańskie. Także na forum ONZ debata się nad możliwością zlikwidowania konfliktu. Sekretarz Generalny U Thant konsultuje problem z przedstawicielami Algierii i Maroka.

Granice większości państw afrykańskich wytyczyły kolonizatorzy. Są to więc często granice sztuczne. Ale gdyby teraz państwa afrykańskie chciały te granice poprawić, to cały kontynent pograżałby się w sporach i wojnie. Dlatego zebrani w maju b.r. prezydenci, premierzy i monarchowie afrykańscy w Add's Abebie, na tzw. „szczytce” afrykańskim wypowiedzieli się przeciw kwestionowaniu i rewizji granic, a za utrzymaniem istniejącego stanu rzeczy. Najważniejsze bowiem zadania Afryki — to walka przeciwko przezytkom kolonializmu i walka z zaufaniem ekonomicznym. Mimo tego Maroko, które jest sygnatariuszem karty utworzonej w Addis Abebie Organizacji Jedności Afrykańskiej rozpalilo pożogę wojny wokół problemu granicznego.

W ten sposób Hassan II — król Maroka chce m.in. odwrócić uwagę narodu marokańskiego do nabrzmiałych problemów wewnętrznych tego kraju i pomniejszyć niezadowolenie z polityki rządu królewskiego.

ADENAUER ODSZEDŁ

87-letni Konrad Adenauer zakończył 15.X. br. 14-letni okres piastowania urzędu kanclerza Niemiec zachodnich. Obecnie nowym kanclerzem NRF jest Ludwig Erhard. Do ostatniej chwili Adenauer pozostał wiernym rzecznikiem militarnego i zimnej wojny. Wśród wielu uroczystości pożegnalnych odbyła się także największa w historii Bundeswehr dyfilada wojskowa na lotnisku Wunsdorf. Ustępujący kancler gloryfikował z tej okazji nowe przygotowania wojenne NRF i udowadniał „niecelowość” pokojowego współistnienia. Wychwałą przy tym zachodnio-niemiecką maszynę wojenną, na której czele stoją obecnie dwaj generalowie hitlerowscy.

Fałszywy kanclerstwa Adenauer zamknął akcentem takiej polityki jaką prowadził przez ostatnie czternaście lat — polityki zmierzającej do zastrzania sytuacji międzynarodowej i prowokowania awanturniczych posunięć.

Obecnie w NRF słychać głosy o tym, że nowy kancler Erhard zgodzi się na zawarcie paktu nieagresji między państwami Układu Warszawskiego a krajami NATO. Mówią się też o tym, że przychylili się do propozycji rozlokowania punktów kontrolnych na ziemi niemieckiej, w celu zapobieżenia niespodziewanej napaści, a także o tym, że nowy kancler utworzy ponadpartyj-

Już prawie pół wieku minęło od chwili, kiedy robotnicy, żołnierze i marynarze rosyjscy zdobyli szturmem Pałac Zimowy w Piotrogradzie. Od tej daty — 7 listopada (25 października) liczymy narodziny potężnego dzisiaj obozu Socjalistycznego, któremu przewodzi Związek Radziecki, w którym dokonała się pierwsza w świecie rewolucja socjalistyczna.

Wielka Socjalistyczna rewolucja Październikowa wywarła ogromny wpływ na rozwój wypadków w świecie. Jesteśmy dzisiaj świadkami tych przeobrażeń. Czynnymi świadkami, bowiem już w roku przyszłym obchodząć będziemy XX lecie Polski Ludowej — kraju który już tyle lat kroczy po drodze wytyczonej przez robotników Piotrogrodu, a sformułowanej naukowo przez Marksę, Engelsa i Lenina. Osiągnięcia naszego kraju są najlepszą ilustracją słuszości tej drogi rozwoju, jej atrakcyjności i nieograniczonych możliwości na przyszłość.

Przede wszystkim z październikową rewolucją nierozerwalnie związany jest pokój. Wiemy że dekret o pokoju był jednym z pierwszych aktów nowej władzy radzieckiej. Ten cel, tak drogi każdemu z nas przywieca po dziś dzień socjalizmowi. Przypomnijmy fragment programu Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego — uchwalony dwa lata temu: „Wspólnym wysiłkiem potężnego obozu socjalistycznego, milujących pokój państwa niesocjalistycznych, międzynarodowej klasy robotniczej i wszystkich sił broniących spraw pokoju można zapobiec wojnie światowej. Znieść wojnę, ustanowić wieczny pokój na ziemi — oto dziedzowa misja komunizmu”.

W tym roku, z inicjatywy ZSRR już ponad 100 państw podpisało układ o zakazie prób z broną jądrową. I chociaż Układ ten nie eliminuje całkowicie możliwości wojny nuklearnej stanowi jednak nader poważny krok naprzód w dążeniach do tego aby wieczny pokój był na ziemi, aby groźba skażenia atmosfery wybuchami jądrowymi, groźba wojny przypadkowej i celowej nie nękała już więcej ludzi żyjących przecież na jednej planecie, pod wspólnym słońcem. Wychodząc z tego założenia Związek Radziecki wysunął też tak popularne dzisiaj w świecie perspektywy pokojowego współistnienia i pokojowego współzawodnictwa socjalizmu i kapitalizmu. Ta zasada i praktyka — które mają swoje źródło w rewolucji październikowej — napawały nadzieję wszystkie narody które nie chcą totalnej ani jakiekolwiek wojny.

Narody pragną żyć w pokoju, pragną same decydować o swoim ustroju społecznym. Narody pragną też szerokiej współpracy międzynarodowej. To, że dążenia narodów świata pokrywają się z hasłami Wielkiego Października jest dowodem atrakcyjności kierunku jakim zmierza obóz socjalistyczny. To oczywiście wywołuje wściekłość przeciwników socjalizmu, a przede wszystkim tych polityków imperialistycznych, którzy jeszcze ciągle tkwią w rzeczywistości z przed pół wieku i którzy chcieliby cofnąć zegar czasu. Nie wolno zapominać o ich „ciągówkach”. Trzeba czujnie śledzić i demaskować takie poczynania, chociaż rzec można z całą pewnością że ci rzecznicy imperializmu podjęli się „działa”, które nie ma żadnych szans urzeczywistnienia.

W naszym kraju świętym radośnie 46 rocznicę Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej. Tej rewolucji, która zrodziła się po sąsiedzku i w wyniku której ZSRR — nasz sąsiad i sojusznik wyrósł na wielkie potężne państwo socjalistyczne, obronę i orędownika pokoju. Nie zapomnimy nigdy, że stamtąd przyszło wyzwolenie od koszmarnej hitlerowskiej okupacji. Stamtąd przyszła pierwsza pomoc dla naszych zniszczonych miast i wsi.

W kroczać do komunizmu pierwszym w świecie państwie socjalistycznym mamy sąsiada i sojusznika, na którego poparcie i pomoc można zawsze liczyć.

JEDNYM ZDANIEM

KOMITET WYKONAWCZY
RWPG obradował w Moskwie nad problemami dalszej szerokiej współpracy między krajami członkowskimi.

PRZEZYWAJĄCA w Polsce delegacja wojskowa Armii Radzieckiej z marszałkiem R. Malinowskim odwiedziła szereg ośrodków w naszym kraju, odbyła wiele serdecznych spotkań ze społeczeństwem.

W POLSCE przebywała z wizytą Sirimavo R. D. Bandaranaike — premier Cejlonu, jedyna kobieta na świecie pełniąca funkcję szefa rządu.

PREZYDENT JUGOSŁAWII J. Broz Tito przebywał z wizytą w Stanach Zjednoczonych.

HURAGAN FLORA, który szalał z niespotykaną siłą nad Kubą spowodował śmierć ponad tysiąca osób. Szkody materiałne obliczane są na setki milionów peso.

PAPIEŻ PAWEŁ VI zapoczątkował do uczonych całego świata, by „nie przekształcać nauki a zwłaszcza doświadczeń nuklearnych w środek zagłady życia ludzkiego”.

W PORONINIE odbył się tradycyjny czwarty Ogólnopolski Zlot Śpółdzielców.

W WOJEWÓDZTWIE KRAKOWSKIM bawiła delegacja radzieckich działaczy i specjalistów budowlanych z Kijowa.

KATASTROFA ZAPORY Vajont na rzece Piave we Włoszech spowodowała śmierć 2.100 osób i szkody na sumę 20 mld lirów.

500 MLN ZŁ wpłaciły mieszkańców kraju w tym roku na rzecz Społecznego Funduszu Odbudowy Stołecznego. Z dotychczasowych wpłat sięgających ok. 4 mld zł sfinansowano ok. 8 tys. różnych inwestycji w całym kraju.

STANY ZJEDNOCZONE przeprowadziły kolejną podziemną eksplozję nuklearną.

W PARYŻU odbył się pogrzeb światowej sławy pieśniarki Edith Piaf i „księcia poetów” Jean Cocteau.

W ZSRR przebywa z wizytą znakomite pisarz amerykański John Steinbeck.

15,6 mld zł wydamy w roku przyszłym na rozbudowę potencjału przemysłu ciężkiego.

Z CAŁEGO KRAJU nabywają już cenne zobowiązania dla uczczenia 46 rocznicy Rewolucji Październikowej.

W CALYM KRAJU trwają kolejne Dni Kultury i Nauki Radzieckiej.

AKTUÁLNE ÚLOHY ŽIEN

ROZPRÁVAME S PREDSEDKYŇOU
OKRESNÉHO VÝBORU LIGI ŽIEN
V NOVOM TARGU – SÚDR. ZOFIU
CICHOWOU

Na tohoročných ústredných dožinách vo Varšave, I. tajomník našej strany — Władysław Gomułka zobrazil tohoročné úspechy dedinského hospodárstva a načrtol najpilnejšie úlohy dediny na tomto úseku národného hospodárstva, tak dôležitom pre nás všetkých: zvýšenie doterajšej výroby poľnohospodárskej a chovnej, zvýšenie stavu chovného dobytka a ošípaných ako aj zvýšenie dodávok mlieka.

Úlohy prednesené Władysławom Gomułkom sú dôležité, ale pri plnej mobilizácii prostriedkov a racionálnom využití pomoci, ktorú zároveň poskytuje štát — sú reálne a je možné ich zvládnuť. Je treba, aby každá dedina, každý hospodár urobil prehliadku doterajších výsledkov svojej práce, aby spol. k plnému využitiu rezerv, k vyšším ako doteraz dodávkam poľnohospodárskych výrobkov pre naše mestá, k zlepšeniu výsledkov svojej práce.

Veľa záleží tiež na hospodárnosti, na plnom využití dedinskými hospodármami pomoci, ktorú poskytuje štát cestou využívania cien mlieka dodávaneho mestám, využívania krmív kvôli pozdvihnutí chovného hospodárstva, výmeny obilia na hodnotnejšie krmiva, využívanie racionálnejšieho obrábania pôdy a chovu v opretí o pozdvihovanie kvalifikácií a moderné poľnohospodárske náradie ako aj hnojiva a chemické prostriedky, zavedenie v každej dedine agromínimum a väčšieho ako doteraz využívania pomoci agro-námov a rolníckych krúžkov, ktorých každý rolník mal byť plnoprávnym a činným členom.

Od praktického prispôsobenia sa tomuto všetkému, od vlastnej pracovnosti a iniciatívy každého rolníka, závisia väčšie zisky každej rodiny. Týmto zároveň prispejú k obecným plánom, prinesú zisky. Sú to zároveň úlohy pre všetky ženy, ktoré každý deň a všade zúčastňujú sa na našej každennej práci, príčinajú sa k rozvoju nášho hospodárstva, obohacujú nás ži-

vot a všestranne sa zúčastňujú na pretvaraní vedomia spoločnosti, na stavbe socializmu v našej vlasti.

Začiatkom budúceho roku prijdu do Nového Targu na svoj okresný sújazd najlepšie aktivistki Ligi žien, delegátky Krúžkov dedinských gázdiniek, aby spoločne prejednali najdôležitejšie problémy, ako najlepšie plniť svoje úlohy: ženy v spoločnosti a rodine. Medzi nimi budú samozrejme tiež ženy zo Spiša a Oravy. Už teraz začali hodnotiť výsledky svojej doterajšej práce, pripravovať návrhy a poznámky na sújazd. S otázkou ako pracujú ženy zo Spiša a Oravy vo svojich organizáciach, ako sa zúčastňujú na spoločenskom živote dediny, obrátili sme sa na predsedkyňu Okresného výboru Ligi žien v Novom Targu. O práci a úlohamach žien v krúžkoch dedinských gázdiniek hovorí súdr. Žofia Cichowa:

V poslednom čase činnosť Krúžkov dedinských gázdiniek veľmi sa oživila. Najmä na Spiši, slabšie na Orave. Súčasne len vo Falsztyne, Dursztyne a v Łapszanke nie sú ešte zorganizované tieto krúžky. Na niekoľkých ostatných dedinách Spiša prevádzajú svoju činnosť, niektoré sú aktívnejšie, ine pracujú slabšie. Avšak všade je zreteľné zlepšenie práce krúžkov a stále väčší záujem o túto medzi ženami. Sú zavádzané stále širšie formy práce a stále viac žien sa ich zúčastňuje.

Naše ženy sa nechcú uzatvárať na svojom úzkom dvore, vo svojich tažkých povinnostach gázidinej. Túžia predovšetkým po tom, aby v nej videli spolutvorcu toho všetkého čo vzniká na jej teréne. Očakávame preto, že budúci rok, pri voľbách do obecných a okresných národných výborov, bude zvolených viac žien, ako to bolo doteraz. Je to spojené s úlohami kladenými dnešnej žene, s jej zodpovednosťou pozdvihovania súčasnej vedy, sociálnej kultúry a patričnej výchovy mládeže, plnej účasti na rozvoji obce.

Príkladom zvýšeného významu spoločenskej práce žien je hoci len Czarna Góra, kde je predsedkyňou krúžku Alžbeta Heldák. Ešte pred niekoľkými mesiacmi vznikal len základ organizačnej práce. A dnes majú také úspechy ako: založenie po prvýkrát zeleninovej záhradky, škôlky v prírode (dievča), predsedkyňa krúžku bola na zvláštnej kurze PČK, ktorý absolvovala s hrdým titulom priekopníčky zdravotníctva. Teraz môže poskytovať susedom prvé pomoc. Veľkým úspechom bolo otvorenie čítárne-klubovne. A najdôležitejšie: ženy z Czarnej Góry za svoju spoločenskú, aktívnu prácu všetkých členiek krúžku obdržali ako odmenu televízor od Okr. protialkoholového výboru, Okr. výb. Ligi žien a Okr. knižnice.

Ostatne boli by fažkosti s vypočítaním všetkých dobre pracujúcich krúžkov. Všade ženy aktívne sa podielajú na všeobecnom dianí. Je len málo dedín v ktorých práca žien pokulháva, ale aj tam počítame so zlepšením a to ešte pred našim sújazdom. K tým slabším patrí Kacwin. Voľaleky veľmi činný krúžok, dnes prezýva isté fažkosti následkom nemoci predsedkyne krúžku Molitórys, ostatné ženy hoci neobyčajne aktívne tentokrát zaspali. Posledné pozorovania však poukazujú na to, že impas bol zdolaný a nastáva tam istá reorganizácia, ktorá iste dovoľí kacwinským ženám opäť získať meno dobrého krúžku.

V Trybszu však práca ide úplne zlé. Je to zapričinené vnútornými trenicami, ktoré bodať by sa čím skôr skončili. Hned pri Czarnej Góre v Jurgove je krúžok, ktorý pracuje slabšie. Škoda, že v Jurgove nevyužívajú nové formy práce, neberú si príklad zo susednej dediny. A predsa podmienky sú tam dobré, možno dokonca lepšie ako v Czarnej Góre a jurgovské ženy radé pracujú. Očakávame od nich viac aktivity.

V protiklade k práci spišských žien a dosahovaných nimi výsledkov, oravské krúžky, ktorých je spolu desať, sú menej životné. Samozrejme sú tunajšie dobré krúžky a úplne slabé. Napríklad v poslednom čase je úplne mŕtvý krúžok v Zubrzycy Dolnej. Vieme, že momentálne predsedkyňa Emilia Pavláková nemôže sa venovať práci, ale kde sú ostatné ženy, organizátorky krúžku, ktoré vznikol z ich iniciatívy a dokonca prevádzal školenie? Tak isto slabobojne pracuje krúžok v Zubrzycy Górnej vedený Rozálou Kubackou. V Chyžnom je však významný dobrý podmienky pre prácu a ženy sú ochotné, ale vnútorné trenice sú významné rozvoju krúžku. Bolo by dobré, aby aj ČsKS pomohla chyžanským ženám. Tak isto nechápmem prečo slávnosť ukončenia posledného kurzu konala sa v Jablonke a nie v Chyžnom, kde bol prevádzaný.

Dobre pracujú ženy v Jablonke. V Podwilku je tiež bodať zreteľné zlepšenie, ako aj v Oravke spoločenská práca pohľad sa z miesta.

Jedným z najlepšie pracujúcich krúžkov na Orave je Piekielnik. Ženy z tejto dediny ostro pristúpili k práci a napriek tomu, že krúžok je pomerne mladý (bol založený v januári t.r.) zorganizovali: škôlky v prírode, kurzy strihu a šitia, slávnosť na Deň žien, vyhlasili súťaž o najlepšiu zeleninovú záhradku, rozvoja chovu hydin a zorganizovali kurz racionálnej výživy. Ženy z Piekielnika, ktoré nezabúdajú ani na zvýšovanie svojich odborných kvalifikácií sú zároveň príkladom pre Podszkle, kde práca žien v poslednom čase začína sa zlepšovať.

Spomenula som súťaž o najlepšiu zeleninovú záhradku a domnievam sa, že bolo by dobre venovať tomuto niekoľko slov. Je to drobný, ale charakteristický príklad zmen, ktoré majú miesto na dedinkách Oravy a Spiša.

(Dokončenie na str. 10)

MEDZINÁRODNÁ SOLIDARITA V SNP

Koncom augusta spomenuli sme si 19. výročie Slovenského národného povstania, keďže to slovenský národ začal písat najslávnejšiu kapitolu svojich dejín. Tisíce vlastencov, ktorí volili „radšej nebyť, ako byť otrokom“, stanúli pod zástavy proti hitlerovským okupantom.

Na 70 tisíc ľudí vystúpilo so zbraňou v ruke. Tisíce z nich sa plodov svojho hrdinského boja nedožili.

Slovenské národné povstanie znamenalo začiatok národnnej a demokratickej revolúcie československej, začiatok dejín ľudovo-demokratického Československého štátu nového typu. V povstani sa z jednodcovval boj za národnú slobodu s bojom sociálnym. Pracujúci ľud šiel do boja v pevnom predstavzati, že sa nedá oľupiť o jeho výsledky, že neprispustí návrat starých poriadkov a krívdi, ukázal, že nemá nič spoločné s ludáckym klerikašizmom.

Vedúcou úlohou v príprave i v riadení samotného povstania, v tvoreni širokého jednotného frontu proti fašizmu, v zorganizovaní účasti mas ako tvorca dejín, mala Komunistická strana Slovenska.

Komunisti, ktorí v Povstani priniesli najväčšie a najdražšie obeť, dokazali, že sú nieni dôsledními internacionalistami, ale zároveň i najlepšími a najoddanejšími vlastencami. A vychovávalo, viedlo ich k tomu, v duchu smerníc vedenia KSC z Moskvy, práve povstalecké vedenie Komunistickej strany Slovenska.

Od osudného pre druhú svetovú vojnu, boja pod Volgogradom, sovietska armáda zasadzuje mohutné odvetné údery fašistom. Ľud v krajinach okupovaných nacistami znásobuje svoje úsilie o oslobodenie, čoraz mohutnejšie sú akcie proti okupantom. V celom Poľsku bojové jednotky AI, každým dňom útočia na oddiele a transporty neprítele.

V tomto období, na sklonku 1943 roku, dochádza na Slovensku k utvorení illegálnej Slovenskej národnej rady a prijatiu programu novej republiky ako štátu dvoch rovnoprávnych národov Čechov a Slovákov v opredí o tesnu spoluprácu so Sovietskym sväzom.

Za činnosti illegálneho Ústredného výboru KSS, v období od jasene 1943 do jari 1944

takmer vo všetkých obciach stredného Slovenska vznikajú Revolučné národné výbory, ktoré preberali do svojich rúk moc, mobiličovali dobrovoľníkov a zásobovali partizánske skupiny potrebným materiálom a potravinami. Stále viac a viac ľudí sa zapojovalo do ilegálneho boja: v horách, v armáde i v závodoch.

Dňa 21. augusta 1944 roku obsadzuje partizánska brigáda obec Sklabinu a umiestňuje tam štáb partizánskych sil na Turci. Bojová činnosť slovenských partizánov prechádza v skutočnu partizánsku vojnu. Do povstania sa významnou mierou zapojuje i znáčna časť armády: niekde celé posádky, medzi nimi martinská, breznianska, bansko-bystričká, letisko Tri Duby a ďalšie. Na mobilizačnú výzvu veliteľstva I. čs. armády na Slovensku nastupili do zbrane ďalšie desaťtisíce robotníkov, rolníkov, živnostníkov a inteligencie, ktorí začínajú svoj hrdinský boj proti tisovskej vláde a nemeckým vojskám.

Fašistický prezident tzv. „slovenského štátu“ Tiso, žiadá Hitlera o vojenskú pomoc proti povstalcom. Potom už udalosti rýchlo idú za sebou. 25. augusta obsadzujú partizáni Turčianský Martín, v Podbrezovej sa robotníci zmocňujú továrenských objektov, slovenskí vojaci oslobodujú politických väzňov v Ružomberku, partizáni obsadzujú Vŕšky, Liptovský Mikuláš, Poprad, Brezno a traft od Čadce po Prešov a Zvolen. A 29. augusta oslobodujú slovenskí partizáni Bansku Bystricu, budúce centrum povstania. Prvý raz opäť začína vysielaf rozhlasový vysielač v Banskej Bystrici. Do konca mesiaca obsadili slovenskí bojovníci veľkú časť stredného Slovenska.

Boje sú urputné. Hitlerovské vojska prekročili slovenske hranice a všetkými najničivejšími prostriedkami sa snažia zlomiť odpor slovenského ľudu. Celý september a október sa slovenskí povstalci hrdinom bránia nadmernej presile hitlerovských armád SS, pancierových a iných. Až 27. októbra 1944 sa podarilo nacistom obsadiť Bansku Bystricu a partizánske a vojenské jednotky zatlačiť do hŕd, kde pokračovali v bojoch až do oslobodenia Slovenska sovietskou armádou.

V radoch Slovenského národného povstania sa zúčastnili boja tisícky Čechov. Bok pobjoku bojovali sovietski ľudia: veliteľia a partizáni, bojovníci polskí, juhoslovenskí, bulharskí, francúzski zajatci aj maďarskí a dokonca nemeckí antifašisti. Ich prítomnosť v bojových oddieloch slovenských partizánov mala ohromný význam, utvrdzovala v slovenskom ľude vedomie, že na jeho území spolu bojujú i vlastenci iných krajín z východu a západu a toto vedomie dodávalo nové sily do boja, upevňovalo bojovo-politickej morálku. Zároveň partizáni iných krajín bojujúci na povstaleckom území Slovenska „za vašu a našu slobodu“, za porážku hitlerovskej ríše, upevňovali medzinárodnú solidaritu v boji proti fašizmu. Týmto jednotným cieľom Slovenské národné povstanie dosiahlo zmysel proletárskeho internacionalizmu, stało sa miestom, kde sa vytvárala a v bojoch zocelovala medzinárodná solidarita vo veľkom zápase pokrokových sil proti fašistickému temnu.

Aj keď SNP v obrovských rozmeroch druhej svetovej vojny bolo len zlomkom, predsa bolo prínosom k vojenskej porážke hitlerovského Nemecka. Slovenské územie v tom čase malo značný strategický význam pre nemecký front. Tuna prechádzali dôležité dopravné tepny prísimu vojenského

materiálu k frontu a karpatská bariéra sa mala stáť jednou z posledných obranných pozícii hitlerovskej armády.

Slovenské národné povstanie túto strategický významu oblast na dva mesiace vyradilo z nemeckých vojnových akcií. Hitlerovi museli proti povstaniu vrhnúť vojenské sily, ktoré nenahraditeľne chýbali na východnom fronte.

Rozhodujúcu pomoc týmto bojom na Slovensku poskytol Sovietsky sväz. Stovky lieadiel pristáli na povstaleckých letiskách so sovietskymi desantnými odielami, zbraňami, muníciou a ľekmi. Napokon rozhodujúcou bola frontálna ofenzíva 38. sovietskej armády a Československého armádneho súboru na Karpaty cez Dukelský priesmyk.

Dva mesiace povstania a potom boje v horách, v tažkých podmienkach zimy, ale na mieste pre nepriateľa citlivom je konkrétnym prínosom slovenského ľudu k porážke hitlerovského Nemecka. A slovenský národ zaradil sa svojim národooslobodzovacím bojom medzi národy sveta bojujúce proti hitlerovskému fašizmu. Jednoznačne spojil svoj osud s pokrokovými silami sveta, predovšetkým so Sovietskym sväzom v ktorom videl záruku svojho oslobodenia a národnej existencie.

MIKULÁŠ ROGOVSKÝ: Partizánsky oddiel pred akciou

STRÁNKA I.

Probudil jsem se s bolestí hlavy. Jako by mi pukala od rytmických úderů. Zdálo se mi, že v mé hlavě kuji kováři obrovskými kladivy studené železo. Ovšem, znal jsem tuto bolest... Dokonale jsem si uvědomoval, že není následkem žádné nemoci, ani dáné, ani nové. Pokaždé, když jsem vypil navíc jeden kalíšek (a v poslední době to bylo dost často), anebo když jsem vypil vůbec hodně, druhý den jsem takto příšerně trpěl. Avšak dnešní bolest hlavy byla nejhorší, jakou jsem si z praxe zapamatoval. Nechci vypočítávat všechny zdroje tohoto strašného stavu, protože všichni, kdož pijí, velmi dobře vědí, co je to „opice“. Avšak to všechno bylo ničím v porovnání s praskáním mé pijácké hlavy.

Chtěl jsem zavolat manželku, nešťastnou manželku, vytrvalého svědku mého utrpení a soudce, jemuž jsem stále znovu a znova přísahal, že už nebudu pit. Jak vidíte, byly to přísahy plané. Věřil jsem jim pouze já sám, avšak svatosvatě, a když jsem je dobrovolně skládal, byl bych dal hlavu za to, že je dodržím.

Jednou jsem to vydržel bez pití celý týden. Měl jsem tehdy zlomenou nohu a návštěvnici mi přinášeli pouze květiny a bonbóny. Nenávidím květiny! Obzvláště dnes a právě v této chvíli nenávidím všechno, protože se nemohu dovolat manželky. — Mariááá....

Můj hlas je nějaký přidušený, sklepni. Je to vůbec můj hlas? Děsí mne a hlava bolí silněji. Když mám zavřené oči, je mi lépe. Ale jak, jakým způsobem přivolám manželku? Kdybych třeba shodil sklenici, jistě by ihned přiběhla. Hned když jsem se s ní seznámil jsem se dověděl, že nesnáší, když se něco rozblíží. Natahuji tedy ruku — nic. Frázdro. Druhý pohyb — zase nic. Musím se podívat a namířit. Když jsem jsem otevřel oči, nějak mne to chytilo u srdce. Byl jsem ji najednou vděčný za to, že vůbec je, za nic jiného. Ruka mi opadla. O budík byla opřena čtvrtka papíru. Co? Co to znamená? Na prsa mi usedl strach. Kdysi jsem čelil, že pocit strachu působí na vyměšování adrenalinu. Umrtvuje pohyby no a také bolest. Tedy bál jsem se. Bál jsem se, že Marie odešla navždy.

Čtvrtka papíru stála zatím polopřena o polámaný budík, protože jsem ho chtěl sám zanést k hodináři. Teprvé za hodnou chvíli jsem sebral odvahu a přečetl jsem si: Přijdu hned!

Ach, jak se mi, ulevilo. Kdyby Marie ode mne odešla, abyste věděli, byl bych v takových chvílích, jako je tato, docela a beznadějně sám. Ačkoliv jsem nikdy speciálně nepřemýšlel o sebevraždě, v tom případě by to bylo jediné východisko. Ovšem, mám přátele, dokonce mnoho. Ale jsou to kamarádi, věrní do poslední sklínky, lépe do předposlední, jak říkají; v kritické chvíli jsou na tom buď tak jak já anebo nejvýš mne mohou potěšit slovy: „To je obyčejná opice, to Ti přejde!“ Ale Marie, to je něco docela jiného. Mnohokrát jsem přemýšlel, proč se vlastně nějak výrazněji nelíší od jiných žen. Poznal jsem mnoho žen zajímavějších a určitě mnohem zkušenějších a praktičtějších, ale v takové chvíli jako je tato, Marie je prostě nenahraditelná. Dopsala ještě dole: Nehýbej se, jsi těžce nemocný! A ještě jednou — Přijdu hned! Marie.

Uslyšel jsem zaskřípění klíče v zámku.

STRÁNKY ze S E Š I T U

STRÁNKA II.

Kolik let uplynulo od té doby? Přesně devět měsíců a jeden den. Byl Stědrý večer. Marie se vrátila z nákupu. Tváře měla červené od prvního pořádného mrazu. S údivem jsem zjistil, že z sítky vykukuje láhev vodky. Marie klidně oznámila: „Ať je doma. Jsou svátky, může někdo přijít. Tak dlouho jsi to vydržel, doufám, že vytrváš.“

Ovšem, to je pravda. Od onoho rána jsem nepil. Přestávka nastoupila náhle. Ale ne to bylo příčinou, co jsem popsal v první části. Dnes, když píši tyto řádky, opět popíjam z láhvě, a uplynulo už asi 100 dní. Kolik uplynulo od chvíle, když jsem naposled vidič Marii? Pohlédl jsem na ni tehdy se vztekem v očích. Jako na zloděje. Ukradla mi přece to, co jsem kromě ní ještě měl. I když to byl chlast, byl můj. Bylo to něco živého, mělo to jakési „já“, bylo se mnou ve chvílích štěstí když jsem pil, i potom, když mne bolela hlava. Ztráta mne určitě taky bude bolet, ačkoliv v této chvíli tomu nevěřím. No prosím, tak jsem se dal nabrat! Já, Albín, který přechytřil a nabral a vyřídil různé sekáče. Tehdy jsem dokonce přestal psát památník. A to byla moje druhá vášeň.

Jak to vlastně bylo, ten Stědrý večer? Aha! Už si vzpomínám. Posadili jsme se ke stolu naproti sobě. Já a Marie, Marie a já. Při lámání oplatku si poplakala a stále opakovala:

„Ani nevíš, jakou mám radost!“

Líbal mne a hladila. Po večeři jsem se posadil do houpacího křesla. Byl to starý kus nábytku, nejstarší, ale rád jsem v něm sedával. Marie mi podala doutník. Kouřil jsem náruživě, jak všechno co jsem dělal s chutí. Žena to považovala za dobré znamení. Usedla k mým nohám a začala vzpomínat. Vánoce ladí ke vzpomínkám. Marie dovede vzpomínat. Příkryvoval jsem souhlasně hlavou a nebo jsem se mračil, když přišla řeč na něco, co jsem nerad slyšel. Když mne těmi vzpomínkami přivedla do stavu jakéhosi vnitřního klidu, náhle prohlásila: „A teď ti něco řeknu, moje děčko! Nemám rád slovo „děčko“. Instinktivně jsem nastavil ucho. „Tenkrát — řekla — pamatuješ se, jak jsi byl nemocný, tenkrát jsem ti selhala. Jedenkrát v životě. Nebyl jsi vůbec nemocný. Neměls infarkt. Ani jsem nevolala lékaře, jak jsem ti říkala, ani ne by...“

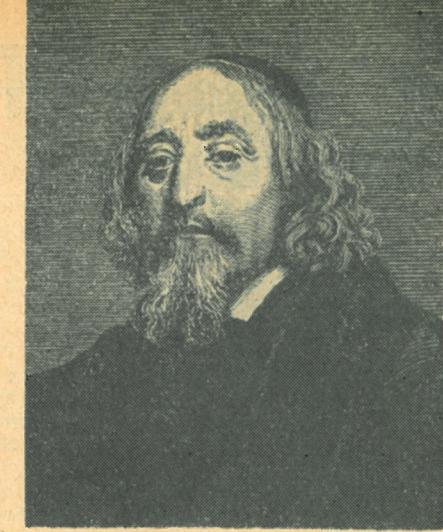
Poslední slova už jsem neslyšel. Pochopil jsem, že se stalo něco strašného. Se mnou, ve mně a vůbec. Nepamatuj se, jak jsem vyskočil z křesla. Vím, že jsem strčil do kapsy láhev vodky a vyšel do předsíně. Ještě jsem se vrátil pro památník.

O smrti přítele Albína jsem se dověděl z novin. Zatelefonoval jsem jeho ženě. Ovšem, příčinou jeho smrti byl infarkt. Pohřeb bude zítra. To je divné, že tak náhle, řekl jsem si. Ačkoliv, kdo ví, jak to s ním poslední dobou bylo. Nestýkali jsme se už od několika měsíců. V práci se přátelům nevyhýbal, ale nechodival s námi, jak dříve, jednou nebo dvakrát týdně do naší oblíbené hospody. Jedni říkali, že úplně přestal pit. Druzí, že už je takovým alkoholikem, který nejraději pije sám. Albín se nám nesvěřoval. Prostě, přestal s námi chodit. Chyběl nám. Po čase jsme o něm přestali mluvit.

Na pohřebě bylo hodně lidí. I znárných, i náhodných chodců. Byl jsem také, ačkoliv nesnáším takovéto události. Ani svatby, ani křtiny, dokonce ani jmeniny nebo tancovačky. Nevím proč, ale celý čas jsem se musil u hrobu dívat na Marii. Líbila se mi. Ne, ne jako žena, ale jako člověk. Důstojná, celá v černém, neplakala ani se nechtěla vrhnout do hrobu. Byla prostě také u hrobu. Když jsem k ní přistoupil, abych jí stiskl ruku, neřekl jsem nic. Všichni jí něco říkali. No, ty fráze, kondolenční, vždycky se to říká, aby člověk nevypadal hloupě. A tu ona se ke mně obrátila, s nikým jiným nemluvila, a říká: „Tady máš ten sejt, přečti si to, to bylo jeho!“

MARIAN KAŠKIEWICZ

JAN ÁMOS KOMENSKÝ, BOJOVNIK ZA MÍR NA SVĚTĚ

V tomto roce uplynulo 306 let od té doby, co vyšel v Amsterdamě soubor didaktických spisů J. A. Komenského Opera didactica omnia, který je jedním z velkých encyklopédických monumentů XVII. století. Tímto vydáním vyvrcholilo životní úsilí jednoho z velikých myslitelů světových, zakladatele novodobé pedagogiky a společenského reformátora, který ve všechných útrapách své doby nepřestával snít, že příje čas, kdy všechni národy budou žít v míru a po celý život hledat cesty k uskutečnění tohoto snu.

V čem tkví světový význam J. A. Komenského?

Chceme li ve stručnosti vyložit význam a osudy tohoto velkého pedagoga, zdá se skoro banální začít tím, že byl prostého původu a že jeho život byl od mládí velmi těžký. A přeče je to jen výčet prostých faktů: řekneme-li, že byl synem prostých rodiců, že brzy osírel a za válečných událostí přišel o majetek po rodičích zděděný, že teprve v 16 letech začal studovat na latinské škole. Stejně holým faktem je to, že přes nepřízeň osudu — více než 40 let svého života strávil za velmi těžkých okolností ve vyhnanství — se stal jedním z nejvýznamnějších myslitelů 17. století, že vytvořil pedagogický systém, jenž se stal základem moderního výchovatelství.

Okolnosti, jež dalekosáhle ovlivnila celý život Komenského bylo to, že byl příslušníkem, později knězem a na sklonku života posledním biskupem Jednoty českých bratří, náboženské sekty, jež byla krutě pronásledována Habšburky, pod jejichž panství patřila od bitvy na Bílé hoře (1602) Komenského vlast. Příslušnost k Jednotě, kvůli české reformaci, dala komenskému hlučkou moudrost tolerantního reformátora lidských věcí, měla však také svou tragickou stránku, stala se příčinou, že roku 1628 musel pro svou náboženskou víru odejít z vlasti, do níž se nikdy nevrátil. Výchova a vzdělávání se od doby jeho akademických studií stávali postupně ústředním bodem jeho myšlení, zorným úhlem výchovy pojaté v duchu racionalismu 17. století.

Co znamená, že Komenský pojímá výchovu v duchu racionalismu 17. století?

Pro tento racionalismus je charakteristické, že chce uvést systém do všech základních vztahů a směrů lidského života, že je univerzální. Smyslem systému je, aby člověk se stal pámem všeho, aby mohl všechno řídit o vlastní.

Jan Amos Komenský vytvořil moderní výchovatelství, které nemělo být již teorií výchovy a vzdělání pro vybrané a pri-

vilegované, nýbrž kterým se mělo celkově vzdělání dostat všem, bez rozdílu na náboženské vyznání, chudým i zámožným, chlapcům a dívкам, příslušníkům všech národů.

Promyslil a usoustavil theorii vyučování, která obsahuje všechny hlavní moderní zásady vyučovatelské: názornost, věcnost a přiměřenosť. V jazykovém vyučování vycházel z mateřtiny, vytvořil genialní jazykové učebnice, a hluboce promyslil ústřední úlohu jazyka v lidské vzdělanosti.

Celý život Komenského je naplněn usilovnou prací v níž se stále spojuje služba vlastnímu národu se službou lidstvu.

J. A. Komenský se narodil 28. března 1592. Studoval na latinské škole v Přerově. Roku 1611 odešel na akademii v Herbornu a na universitu v Heidelbergu. V roce 1614 se vrátil na Moravu a působil jako správce českobratrských škol a sboru. V roce 1628 opustil vlast a odešel do vyhnanství do polského Lešna. V letech 1641-42 byl pozván do Anglie anglickým parlamentem. Od 1642 působil ve Švédsku — v roce 1648 se vrátil do Lešna, od 1650 působil v Uhrách. Poté přišel do Lešna v roce 1654, a po požáru Lešna odešel do Holandska, kde zemřel 15. listopadu 1670.

Komenského dílo je vyvrcholením české kultury renesanční pravě tak, jako je M. Koperník vrcholem renesance polské. Jsou v něm ztělesněny nejlepší kulturní tradice jeho národa, ale zároveň z něho mluví evropská vzdělanost humanistická a reformařská nejdokonalejší proudy soudobé filosofie i pedagogiky. Pedagogická velikost Komenského plyně především z toho, že chápal reformu vzdělání jako součást zásadní reformy celé společnosti. Své návrhy na tuto reformu uložil Komenský v monumentálním díle nazvaném „Všeobecná porada o nápravě věci lidských“. Pracoval na něm téměř celý svůj život, sám z něho však vydal pouze dva svazky.

Komenský si byl dobře vědom toho, že existence a zdárny vývoj všech národů mohou být zajištěny jen ve světě, v němž vládne řád, v němž není rozhodujícím činitelem násilí, ve světě který není zmítán krutými boji jedných proti druhým. Do služeb této všeobecného díla však vydal pouze dva svazky.

Stále více se blíží čas, kdy sny Komenského o zastavení válek a účinné rozšíření mírové spolupráce národů se mohou stát skutkem. Proto také dobré je připomenout si J. A. Komenského, jednoho z prvních bojovníků o mír na světě.

FILMOVÁ FOTO-HÁDANKA

Túto herečku poznate z mnohých polských filmov. Posledním premiéram filmom v ktorom hrala, bolo „Milczenie“. Údajte jej priezvisko a najmenej jeden film (okrem „Milczenia“), v ktorom hrala.

Cakajú vás knižné odmeny. Rozloženie zasielajte na adresu redakcie do 20. novembra t.r.

ROZLÚŠTENIE FOTO-HÁDANKY Z ČÍS. 10/63: fotografia bola z filmu „Smarkula“, v ktorom hlavné úlohy hrajú: Anna Pruenal, Bronislaw Pawlik a Czeslaw Wołejko.

Knižné odmeny obdržali: ANNA SZWARC — Jablonka, EMIL PAKOS — Racibórz, MARIA SPIRCZAK — Nowa Biala.

V Koszalinském vrcholí podzim. Stromy tráti poslední listí a noční přímrazky stále častěji spoutávají zemi stříbřitým jiním. Babi léto putuje s větrem a zachycuje se na kříž u potoků, v nichž se prohánějí pstruzi a lipani. Rolníci svážejí z polí poslední dary léta a plní sklepy. Připravují pole i domy k nadcházející zimě. A zima je na našich Západních zemích, ležících u Baltiku, poměrně mírná. Podnebí je ovlivněno mořem a lahodnými jihozápadními větry.

Ale dnes ještě nikdo o zimě nepřemýšlí. Kromě úrody, o niž jsme se přičinili, dozrály také nepřeberné dary přírody, zvláště houby. Od vesnice k vesnici jezdí nákladní auta družstva „Las“ a skupují lesní plody. Denní

každém kroku, v Miastku i jiných městech, ve vesnicích a sídlištích našich „Ziem Zachodních“.

Význam tohoto území, a také severní části země roste z roku na rok. Odsud pochází čtvrtina průmyslové výroby Polska. Průmysl zdejší je moderní a jeho značná část je určena na vývoz. V Miastku pracuje naplno a ještě se rozšiřuje moderní továrna na rukavice a kožené obleky, jejíž hezká architektura lahodí oku. Nás průmysl mění tvářnost tohoto území, které kdysi německá říše využívala pouze jako obilnici a docela zanedbávala pokud jde o zprůmyslnění.

Nyní bydlí na západních a severních zemích ponad 8 milionů lidí. Z toho 3,2 miliony jsou děti a mládež zde narozená a vychovaná. Mnoho mláde-

nových průmyslových objektů. Ačkoliv už dnes můžeme o okresu Miastko směle říci — okres lesnický, zemědělský a průmyslový. Lesy činí z celkové rozlohy katastru 50%, orná půda, louky a pastviny asi 40%. Na okrese hospodaří 37 PGRů a 1600 hospodářství (s více než 5 ha půdy), asi 500 hospodářství s méně než 5 ha a také řada drobných zaměstnanců (záhmenky). Úroda bývá dobrá, přestože půdu můžeme zařadit do IV. — VI. třídy.

Tak podobně vyhlíží situace celého západního území, které čini 30% z celku orné státní půdy a dodává 31% z celkové výroby obilí, 32% cukrovky a téměř 48% řepky olejně. Tyto rezultáty jsou především výsledníci obrovských investic, které v

vlastních klubů. Účastní se všech akcí, jejichž cílem je zvelebení tohoto území. Je iniciátorem celé řady užitečných podniků, které slouží jednotnému cíli. Kromě toho spolupracuje se zahraniční Polonií. Výstavba 10 škol Tisíciletí na těchto územích je ovozem právě této spolupráce. Široký společenský aktiv, který sdružuje Společnost, se plně zasloužil o dobré výsledky veškerého počinání na tomto úseku.

Aktivistů a nadšených stoupenců je mnoho, setkávám se s nimi na každém kroku. Patří k nim sympatický hlásný z Trzebielna Zygmunt Zabłotny, s nímž jsem se seznámil u řeky Pokrzywné, hajný Leon Gliniecki z Bąkowa, a mnoho jiných. Jsou každodenními realizátory a kontrolory v

Moderní bytová výstavba

výdělky rodin činí mnohdy až 500 zlatých. Radují se rodiny, radují se zahraniční odběratelé. Jenom na okresu Miastko se za rok sesbíralo 2500 tun lesních plodů. Z bohatých borů zaznívají ozvuky jelení říje. Daleko široko se jitřním úsvitem rozléhají výstřely lovů.

Pozorovat život místních usedlíků je velmi zajímavé. Oni to byli, kdož po válce obydli tyto prastaré polské země. Okres Miastko nebyl na počátku rájem. Kromě odréké polské země nalezli ruiny a spáleniště. Válka neušetřila ani toto území. Proto dnes přímo hmatatelně cítíme to neobyčejné úsilí, to množství práce, které musil dělník a rolník věnovat rozvoji této části Polska. Ba víc, pozorujeme, že na mnoha úsecích rozširování, výstavba a modernizace začaly obnovování. Pozorujeme to na

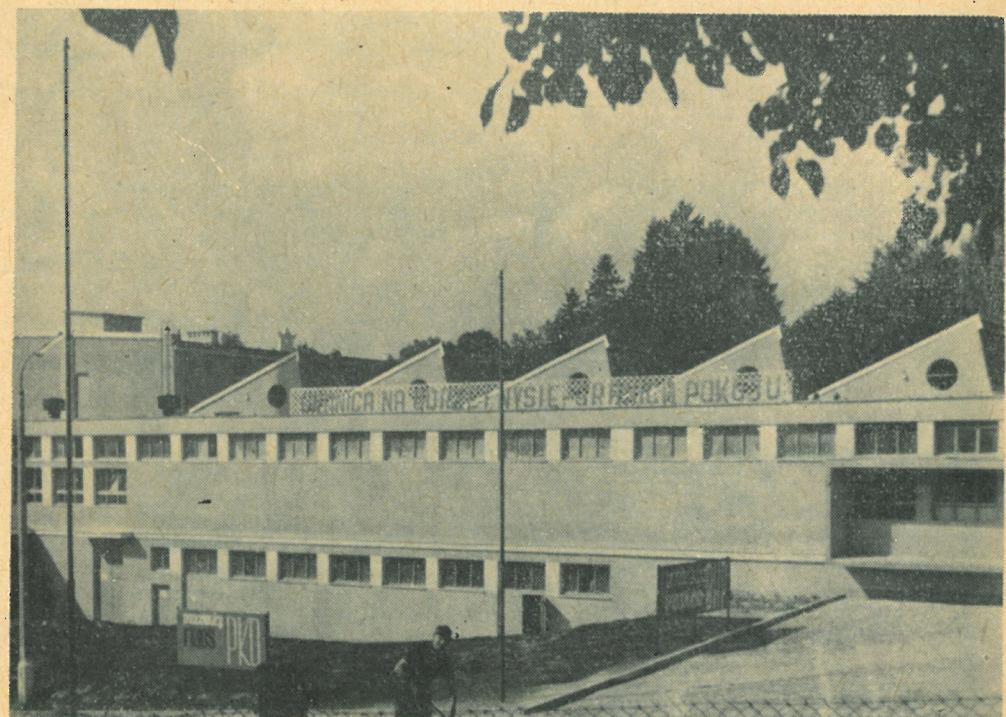
DOBRÝ VÍTR OD MOŘE

že studuje na zdejších vysokých školách, vzdělává se a získává diplomy.

Toto všeobecné údaje se odzrcadluji v každém městě, nejenom v tom, které má obzvláštní dané pro rozvoj, ale také v těch průměrných. Například Miastko ve vojvodství Koszalinském.

Miastko má 6,5 tisíc obyvatel. Počet obyvatel během patnácti let se zvýšil dvojnásobně a tendence k stoupání jsou stále výraznější. V nejbližší době dosáhne předválečného stavu. V moderní továrně na zpracovávání kůže, o niž jsem se už zmínil, pracuje dnes 350 osob a v 1965 bude tato továra zaměstnávat už tisíc zaměstnanců. 70% budou ženy. Současně se staví druhý důležitý objekt, který bude sloužit zemědělství — opravná zemědělských strojů „velký POM“, podle místní přezdívky. Kromě toho se čile rozvíjí průmysl družstevní.

Výstavba nových průmyslových závodů ovlivňuje samozřejmě výstavbu města. Ve středu města vyrostlo 5 nových obytných bloků s moderními barevnými fasádami. Nová škola Tisíciletí se staví za 9 miliónů zlatých, současně s novou školou. „Powszechna Spółdzielnia Spożywców“ postavila a vybavila moderní obchodní pavilon. Plány předpokládají další výstavbu a zvelebení města, lokalizaci

Nový průmyslový objekt — továrna na rukavice a kožené oděvy.

poválečných letech činí víc než 280 miliard zlatých.

Když už píši o Západních zemích, musím připomět o zásluze a působnosti Společnosti pro rozvoj Západních zemí, která už pracuje šest let. Sdružuje 130 tisíc členů, z čehož 40% tvoří místní obyvatelé. Společnost má 36

jené osoby veškerého počinání, jehož úkolem je lepší a krásnější zítřek. A to je to nejhodnější. Na „Ziemiach Zachodních“, zde v Miastkowském a vůbec všude. V zimě, v létě, na jaře i nyní, na podzim.

MARIAN KAŠKIEWICZ

V PERLICKY

DO NOVOSTAVBY radnice v měste Hendela (Holandsko) nepůsají ženy, které mají obuté topánky na ihličkovém podpatku (aby nemíčili parkety).

TALIANSKA POŠTA vrátila odosielateľovi list z poznámkou: „Adresát zomrel, nové bydlisko neznáme.“

LORD LUCAS oznamil v anglické Vyšszej snemovni: „Najviac rozvíjajúcim sa u nás priemyslom je byrokracia.“

WINSTON CHURCHILL (o náklonosti svojej dcéry Sáry k alkoholu): „Namiesto toho, aby sa opiala verejne, nech to robí doma — podobne ako všetky slušné Angličanky“.

ISTA AMERICKÁ FIRMA, ktorá sa zaobráva balzamovaním mŕtvol, takto reklamuje v tlači svoje služby:

„Chceme potešiť našich zákazníkov. Vďaka zavedeniu nových metod sme v stave zaistili, že mŕtvia zostane nezmeneňané nie dva tisíce rokov, ale tri tisíce rokov.“

ISTA ZOBRAČKA z Rennes (Francúzsko) zanechala svojim trinástim bratrancom dedičstvo vo výške 120.000 nových frankov. Zosnula vyžobraťa túto sumu behom posledných 30 rokov svojho života.

REDAKTOR HĽBAVÝ

Múdrejší ustúpi. Preto sa má toko hlupákov dobre.

*

Tvár menil častejšie ako košeľu.

*

Tajomstvo úspechu: Z dvoch možnosti si vybrať tretiu.

*

Pričiny väčšiny rozvodov sú manželstvá.

*

Sen charakterizuje nielen toho, kto sníva, ale aj toho — o kom sníva.

*

Najťažšie sa lúčime s vecami, ktoré sme najmenej potrebovali.

*

Po dlhšie trvajúcom ničerovení požiadal o riadnu dovolenkou.

KRÁTKE POVIEDKY

DIALÓG LAMPY SO SLNKOM

Slnko: mlčí; vychádza a zapadá; svieti a hreje; vychádza a zapadá, mlčí.

Lampa (chvastavo a zádrapivo, s úprimným humanistickým rozhorčením): Aké si vzdialené od ľudu, slnko! O čo som ľudskejšia ja, lampa. Ja svietim človeku! Aké si vzdialené od ľudu!

Slnko: mlčí; vychádza a západá; svieti a hreje; vychádza a západá; mlčí.

GLÓBUS A BLÁZON

Kde bolo, tam bolo, žil raz jeden blázon a pretože ho celý svet považoval za blázna, rozhodol sa svet až od základov zničiť.

Kúpil si za pár korún starý glóbus a vhodil ho do svojej vykúrennej pece. Díval sa s rozkošou do prudkého ohňa a zrazu ho schytala prudká ťúost, že spolu s celým svetom zhori i jeho krásny glóbus.

SIBIŘ KRAJINA SOCIALISTI

Třicet procent všech investičních nákladů sedmiletky SSSR (souhrnem okolo 197 miliard rublů) přičiní s k rozvoji Sibiře. Jedna z největších staveb — gigantická Bracká vodní elektrárna na Angaru bude ročně dodávat státnímu hospodářství asi dvaadvacet miliard kWh energie.

Stará sibiřská pověst vypráví: když Pán Bůh stvořil svět, vložil dvěma holoubkům do zobáčků přerůzná přírodní bohatství a kázel jim tato bohatství roznést do všech koutů země. A stalo se, že když holoubci letěli nad Sibiří, srazili se, a na tuto část země spadla všechna tato nesmírná bohatství.

Dřímalá v této zemi mnoho let, aniž by komukoliv přinesla užitek. A konečně, nikdo se ani nesnažil o jejich využití. Šírá území za Urálem byla po dobu

desítek let pouze místem vyhnání ruských a polských vlastenců. Mezi těmito vyhnanci však bylo mnoho vědců, lidí energických, kteří se nechtěli poddat krušnému osudu. Oni to byli, kteří se zasloužili o tuto krajinu. Jména znamenitých polských výzkumníků a cestovatelů, Benedykta Dybowského, Alexandra Czakanowského, Jana Czerského a mnoha a mnoha jiných budou navždy spojená s historií Sibiře.

Sibiřským vyhnancem byl také V. I. Lenin. Poznal

dobrě tyto nepřístupné končiny, přesvědčil se o bohatství, jímž příroda obdarovala toto území a ve svých plánech počítal s touto částí Ruska. Už v prvních letech vlády Sovětu byla věnována zvýšená úvaha obhospodařování Sibiře. Poněvadž rychlý spád dění na Sibiři ne vždy stejně rychle mění naše mínění o tomto gigantickém území, je zapotřebí, aby chom si především uvědomili její velikost:

Povrch Sibiře činí víc než 12 milionů km².

Přímka území, od západu k východu, od Urálu ke břehům Tichého oceánu měří 7 tisíc km.

Na toto území by se Evropa (bez SSSR) vešla dvaapůlkrát.

Rozvoj Sibiře v posledních letech je skutečně imponující. V roce 1927 zde bydlelo pouze 8,7 milionů lidí, dnes v mladých oblastech, které teprve začínají tepat tvůrcími silami, žije a pracuje již téměř 30 milionů. Před 40 léty bylo na Sibiři pouze jedno město s více než stotisíci obyvateli, dnes je takových měst víc než dvacet.

CZESŁAW KAŁUŻNY

Z SAMEGO
MIESZANIA
ŁYŻECZKĄ
HERBATA
NIE BĘDZIE
SŁODSZA

Powiadają — pogodne usposobienie to lek na ciśnienie. Nadciśnienie leczy się oczywiście przy pomocy nowoczesnej terapii. Nie rezygnujcie jednak z humoru i pogody ducha. Lubo poddawać siě tym zabiegom. Zwłaszcza, że zdrowie tylko jedno, a dolegliwości tysiące. Zupełnie jak w naszym życiu kulturalnym.

A skoro już o tym, poczytmy zastrzeżenie. — Łatwo przecież być pomówionym o rozmyślne pomijanie zła, niedostrzeganie zaniedbań i tak licznych jeszcze mateczników ciemnoty, albo oskarżonym o oddawanie się nieopatrnemu marzycielstwu. Daleki jestem od propagowania „pogodnego usposobienia” zwierzchności od kultury jako skutecnej metody na ciśnienie niezaspokojonych potrzeb kulturalnych. Wiem, że środek ten nie działa kiedy ciśnienie owe zbyt słabe, ledwie

dostrzegalne. Gdy wręcz brak zainteresowań i nawyków kulturalnych.

Jest jednak coś co technie optimizmem. Jak nigdy, pracę kulturalno-kształcącą rozpoczęto ponad tysiąc nowych ognisk kulturalnych — setki czytelni, klubów i świetlic, liczne uniwersytety powszechnie, kina oświatowe, ogniska artystyczne, a nawet punkty muzealne i domy kultury. Dodajmy — w większości istniejących placówek przeprowadzono remonty, uzupełniono sprzęt i zgromadzono już opał. Widzę w tym wyraźny wpływ uchwał XIII Plenum KC PZPR i skutki niebyvale rozszerzającego się ruchu kulturalnego na rzecz godnego uczenia zblizającego się XX-lecia PRL. Trudno nie dostrzec w całej tej pozytycznej krzątaninie organizacyjno-materialnej, w owym ruchu kulturalnym zgoda nowych

elementów. Świadczą one o postępach naszej rewolucji kulturalnej. O dokonanych zmianach w realiach naszego życia kulturalnego, a nawet o nowych wzorcach, kulturalnych. O takim dobrym przykładzie Zelowa pisał Život w numerze wrześniowym.

Dobre przykłady możnaby dugo wyliczać, zwłaszcza te, które dowodzą niezwykłej ofiarności społeczeństwa (czynu społecznego) i wyjątkowego oddania działaczy kulturalno-kształcących. Słownem — optimizm w pełni uzasadniony; zwłaszcza w zakresie bazy materialnej życia kulturalnego. Obrazu tego nie przyniosią nawet niewielkie, niesamowicie brudne świetlice. Albo wetknięte wiecznie słomy w miejscowości po szymbie (przewiewnej i zawsze mniej zieje stęchlizną).

Cała bidea wtedy, kiedy pnie" odpowiadają samych działań wową metodą rozmiały problem stety wierzy swojej terapii. Choć wotarskim. Prób ralnego nadeważ do godnych rzeczy rady gromadzkiej z załatwieniem. Za wysokie prze lata temu gro ukość powiatu. potrzeby rosną i borów — patr. Walka o mość narodu jest niejszą i zaraz mówił tow. Gint

ICKÉ EPOCHY

A přírodní bohatství, které zde upustili holoubci? Je předmětem pracovního úsilí geologů. Celé armády vědců (ročně jde na výzkum 1,6 miliónů nových růblů) procházejí křížem krážem Sibiř a zaznamenávají na mapách v místech bílých skvrn nové poznatky, které ve vyčíslení nás přímo chromují:

Prozatím prozkoumané zásoby uhlí činí 6,7 trilionů tun (číslicí to vyhliží takto: 6 700 000 000 000 000). Sibiřské uhlí činí asi 90 procent zásob SSSR a jednu třetinu zásob celého světa. Kromě toho většina se nachází velmi mělká v zemi, v hloubce 15 až 30 m, takže vlaky vjíždějí přímo pro uhlí do dolů.

Mnoho let se všeobecně myslilo, že na Sibiři se nenacházejí železné rudy. Kombinát v Kužněcku je přivázel z Urálu. Poslední údaje nás informují: zásoby rud dosahují 13 miliard tun, mnohé obsahují značné procento železa.

Objeveno bohatá naleziště bauxytu, wolframu, niklu, kobaltu, zlata, platiny, magnézia, titánu. Směle můžeme říci, že všechny prvky z Mendělejevovy tabulky najdeme na Sibiři.

Na Sibiři nebyla ropa. Byl tedy vybudován obrovský ropovod v délce několika tisíc km, který dodává milióny tun této hodnotné suroviny z naftové oblasti Tujmazy v evropské části RSFR až do Irkutská. Současně však horečnatě hledáno zařídklo. A ropa prýšti až ve třech oblastech. Zásoby vodní energie jsou větší než USA, Kanady, Francie a NSR dohromady. Tři řeky, Angara, Jenisej a Lena mohou dodat ročně více než 400 miliard kWh.

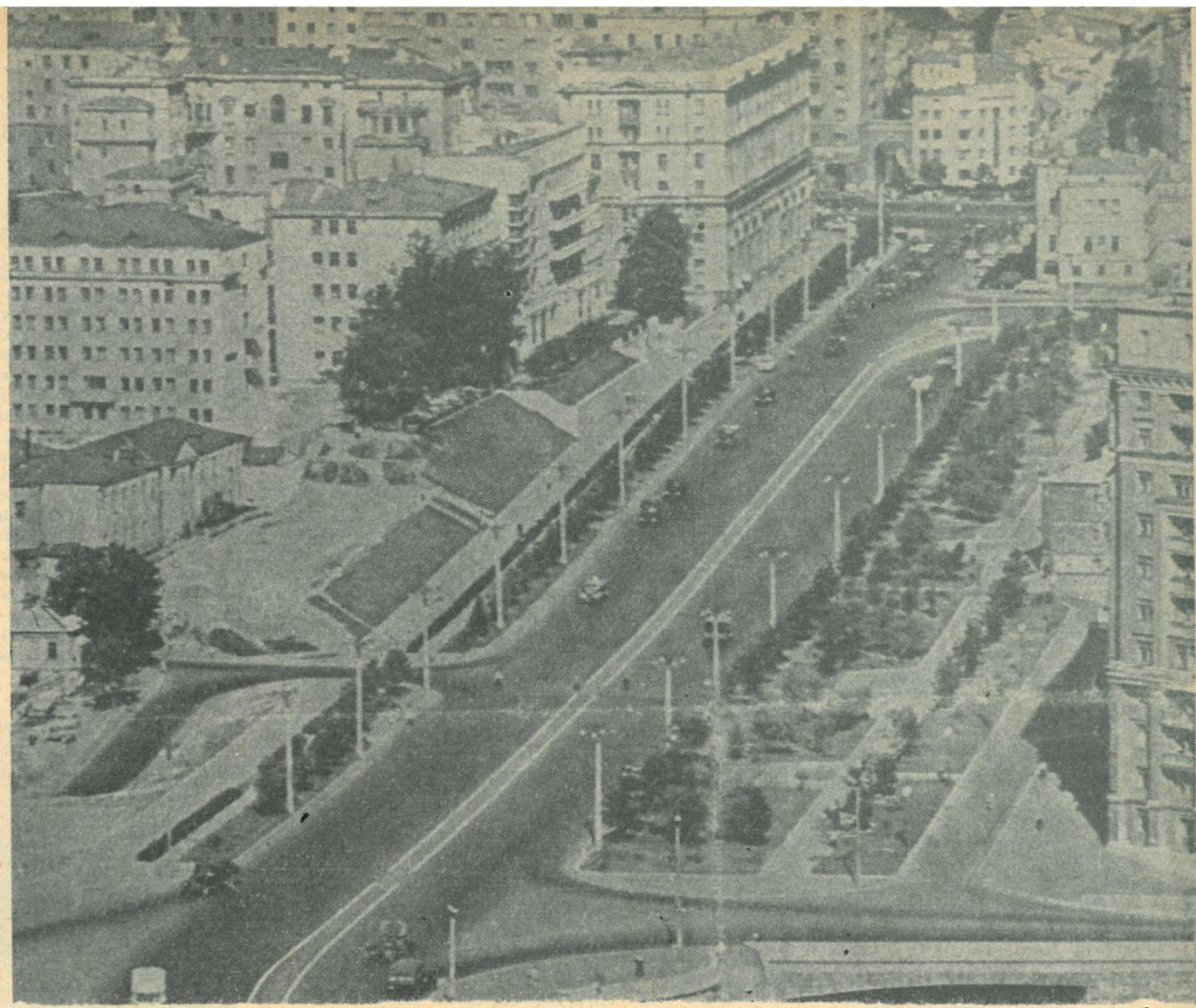
Přímo nevyčerpateľné je lesní bohatství Sibiře. Zásoby dříví jsou odhadovány asi na 80 miliard m³, a roční přirost činí desítky milionů krychlových metrů.

V posledních letech bylo na Sibiři zaoráno mnoho milionů hektarů nové půdy. Povstává nový špýchar SSSR.

Započato s realizací plánu inž. Mitrofana Davidova, předpokládajícího změnu sibiřského podnebí. Za tím účelem bylo navrženo, aby sibiřské řeky proudily na jih, aby byl uzavřen téměř řekám přístup k Arktickému moři a naopak otevřena cesta k jezeru Aralskému a Kaspickému moři. Přehrady na Obě a Jeniseji vytvoří v okolí Omska obrovské Sibiřské Moře, jehož povrch bude činit asi 250 000 km² a délka 2000 km. Tato obrovská vodní nádrž bude natékat asi 15 let. Vypařování vody bude mít vliv na oteplení podnebí.

Je zcela nemožné vyjmenovat všechno to, co spoľupůsobilo při vytváření nové tvárnosti Sibiře. Nelze vypočítat všechny průmyslové závody, které vznikly, nebo vznikají. Jsou tu zastoupena všechna průmyslová odvětví, která využívají nepřeberného přírodního bohatství této štědré země.

Roste Sibiř budoucnosti — mohutná materiální a technická základna komunismu.

Nové moskovské obytné štvrti pri Arbatskom moste.

MOSKVA

Vorákedy bolo zaužívané príslovie: Moskvu nevybudovali za jeden deň. Dnes Moskva mení sa zo dňa na deň. Nielen tí, ktorí si ju pamäťajú z čias vojny, ale aj tí, ktorí sa sem vracajú po niekoľkých rokoch sú prekvapení zmenami vo výzore hlavného mesta SSSR.

V posledných štyroch rokoch obdržalo tuna nové byty pol milión rodín, t.z. skoro 1 milión 700 tisíc ľudí: viac ako štvrtina obyvateľov Moskvy. Len minulý rok Moskovčania obdržali 112 tis. nových, komfortných bytov.

Tempo bytovej výstavby a prestavby celých štvrtí je neobyčajne rýchle. Kolektív architektov ktorý vypracováva perspektívny plán rozvoja hl. mesta SSSR do roku 1980, zaoberá sa problémami ďalšieho urýchlenia tempa výstavby.

Moskva počíta dnes 6,2 mil. obyvateľov a plus minus toľko bude počítať roku 1980; nakoľko nepočíta sa s ďalším príchodom obyvateľstva z iných oblastí. Bude však vtedy supermoderný mestom, ktoré zaistí každému obyvateľovi plný komfort a pohodlie. Skôr, lebo okolo 1970 je plánovaná taká bytová situácia, aby každá rodina disponovala bytom, ktorý bude vychovovať súčasným požiadavkám.

Moskvu obklopuje obvod autostrády v dĺžke 109 km. Uzatvára územie 87 tisíc ha. Nie všetky terény vo vnútri tohto okruhu sú už zabudované. Plán rozvoja mesta predvída výbudovalie na nich veľkých štvrtí, racionálne plánovaných, ktoré vytvoria jednak priaživné podmienky k práci, podmienky obytné a rekreácie pre všetkých obyvateľov.

Súčasne najdôležitejšou stavbou v Moskve je magistrála, spojujúca stred mesta so západnou časťou — Nový Arbat. Je to veľká dopravná tepna, 78 m široká, so 40-metrovým pásmom zelene uprostred. Prebieha starými štvrfami, husto zabudovanými domami, ktoré nevyhovujú súčasným požiadavkám. Tieto domy sa búrajú. Na ich mieste sa stavajú 22 a 25-poschodové obytné mrakodrapy. Každý takto mrakodrap má vlastný komplex služieb obyvateľstvu: obchody, opravárenské dielne, reštaurácie, miesto na hry pre deti.

Príklad moskovského stavebnictva nie je ojedinelý. V posledných piatich rokoch nové byty obdržalo v SSSR 50 miliónov obyvateľov, čiže skoro každý štvrtý obyvateľ tejto krajiny.

czyna się dopiero pogodne usposobień- dźnych za kulturę i stanowią podsta- e związывania nab- obłów. A wielu nie- świecie w skuteczność hoły w powiecie no- problemy życia kultury? Dwa znacznie gorzej, "ogodna" zwierzch- w. Prawda, tylko, że na wymagania wy- dników także, sołalisticzną świado- st walką najtrud- azem najważniejszą — Gonika na XIII Ple-

num. — Od niej bowiem, w ogromnej mierze zależy wyniki walki prowadzonej na wszystkich innych frontach. — Myśle, że należy przypominać te słowa do skutku. Dopóki w radach narodowych, zakładach pracy iogniwach organizacji społecznych (w tym również Czeskosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego) nie zostaną dostrzeżone w praktycznym działaniu. I jak długo zrozumiana nie będzie oczywista jedność procesów ideo-wo-wychowawczych z walorami kształcącymi i wychowawczymi naszej kultury, a także ich związek oczywisty z tempem uprzemysłowienia kraju i przeobrażeniami wsi. Traktowanie bowiem produkcji oraz pracy społeczno-politycznej w oderwaniu od warunków życia kulturalnego i jego treści przynosi nie- skuteczną ogólnikowość w działa-

ności propagandowej, zaś życie kulturalne spycha na manowce jałowizny, bądź ogranicza do rozrywki.

Nie trzeba przecież uzasadniać, że odsiadywianie programu telewizyjnego, bezmyślnie picie kawy czy wieczorki taneczne, pogody jeszcze nie wróżą. Tak samo jak krzatana organizacyjna i zapobiegliwość sprawy materialne (oby największa) bez jednociesnej troski o treść życia kulturalnego większego pozytku nie przynoszą. Świadomość tego musi towarzyszyć codziennej pracy rad narodowych i instancji partyjnych. Inaczej trudno będzie spodziewać się tak potrzebnego, aktywnego udziału młodzieży i ludzi pracy w różnych formach samokształcenia zawodowego i ogólnego.

Potrzebne są dyskusje nad interesującym programem telewizji, nad filmami i sztukami teatralnymi. Dysputy, inspirowane ciekawym artykulem czy książką. Nade wszystko zaś rozmowy dotyczące problemów nurtujących społeczność lokalną. Wszystko to, co uczy lepszych metod pracy, mądrzejszego życia. Co pokazuje drogi zmian sytuacji gospodarczej i społeczno-kulturalnej środowiska. Co wiąże sprawy wielkie, ogólne, z życiem codziennym.

Bez głębszego interesowania się sprawami życia kulturalnego, kierowania doborem treści i zapewniania niezbędnych warunków materialnych nie jest możliwe przekazywanie bierności środowiska wobec mądrali kształcących się na audycjach „Wolnej Europy”, ni roz-

prawy z sobkami, chytrusami, pyszałkami, kłótilcami i nierobami. Ani też walka ze znieczulicą społeczną — z obojętnością wobec spraw ludzkich. A przecież o takie życie społeczno-kulturalne każdej lokalnej społeczności nam chodzi; dynamiczne, wyzwalające aktywność ludzką.

Tego jednak nie osiąga się „pogodnym usposobieniem” wobec ciśnienia potrzeb kulturalnych, či ledviny dostrzegalnego tężna zainteresowań ludzkich. Nie osiąga się też przez jednorazowe zamieszanie, choćby najenergiczniejsze. Mam również niejakie wątpliwości či częste mieszanie załatwia sprawy skomplikowanych i długotrwałych procesów ideo-wychowawczych.

„Z samego mieszania lyžeczką herbata nie będzie słodsza” — mówi przysłowie. I słusznie!

ČITATELIA PÍŠU

A. G. z Krempach nám oznamuje, že Výbor GS a okresní činitelia PZGS otvorili nové trhovisko v Krempachoch. Trhovisko leží v Krempaškom chotári medzi Nowou Bialou a Krempachmi a je tretie v poradí, čo sa týka modernosti v novotarskom okrese.

Máme u nás v Krempachoch aj Zdravotné stredisko, ktoré stále lepšie pracuje. Lekár je u nás každý deň a to striedavo doobeda a poobede. Okrem toho ordinuje aj zubačný lekár. Obyvatelia Krempach sú veľmi povodční okresným a obecným činiteľom, ktorí vynaložili veľkú námahu, aby toto stredisko mohlo u nás vzniknúť. Je to pre nás veľká výhoda, lebo voľakedy ľudia museli k lekárovi chodiť až 14 km.

Dňa 6. septembra t.r. bol u nás v Krempachoch medzinárodný výlet, ktorého sa zúčastnili občania Južnej Ameriky, Mexika, Juhoslávie, Maďarska, Rumunska, Anglicka, NSR, ČSSR, Dánska, Nórska, Talianska, NDR, Sovietskeho sväzu a Poľska.

* * *

Dňa 1. októbra t.r. v Jablonke zhorel Františkovi Optulowiczovi dom, všetky hospodárske stavby a dokonca aj uře, ktoré boli jeho koničkom od mladosti. Na neštastie v čase požiaru nikto neboli doma.

Skôda bola tým väčšia, že celá úroda bola už zvezená z polí a tento rok bola tato mimoriadne dobrá, najmä úroda zemiakov.

Z NOVOTARSKEJ ZEME

V PODWILKU

ak aj v niekoľkých ďalších dedinkach novotarského okresu zasvetí elektrické svetlo. Súčasne už viac ako 70% novotarských dedinek má elektrický prúd.

Podwilk obdržal tiež novú „agronómiku“, vybudovanú nákladom okolo pol milióna zlatých.

V JURGOWE

v Kacwine a iných dedinkach Oravy a Spiša je v prevádzke 53 detských školiek, ktoré sa starajú o viac ako 2.800 detí pracujúcich žien.

DNI NOVOTARSKEJ ZEME

od 31. augusta do 14. septembra tr. prebiehali v novotarskom okrese oslavu „Dni novotarskej zeme“. Podobne ako minulý rok, program dva týždne trvajúci oslav bol bohatý, atraktívny a bolí doň zahrnuté početné novotarské obce.

Dni novotarskej zeme boli ďalšou priležitosťou k prebudzaniu záujmu o turistiku v tomto krásnom rajóne našej krajiny. Túto úlohu plnili o.i. výstavy zobrazujúce kultúrnu a ekonomickej úspechy Podhala ako aj krásu tejto oblasti vo fotografií.

Ako obvyklé v dňoch novotarskej zeme na početných estrádach vystupovali oblastné súbory: tanec, dýchové kapely a spevokoly, o.i. „Podhale“ a „Maly Poronin“.

Obyvatelia novotarského okresu zúčastnili sa mnohých podujatí ako maškarné plesy, žiacke slávnosti, športové zápas, premietanie filmov v prírode, knižné jarmoky a obchodné jarmoky, stretnutia s obľúbenými spisovateľmi atď.

Spoľočnosť milovníkov Podhala (Stowarzyszenie Miłośników Podhala) spoľočne s mestnými národnými výbormi a inými organizáciami tiež tento rok sa vynásazili, aby Dni novotarskej zeme boli živým a atraktívnym podujatím.

OKRESNÉ DOŽINKY V NIEDZICY

15. septembra t.r. konali sa v Niedzicy okresné dožinky. Gazdou slávnosti bol I. tajomník KP PZPR súdr. A. Potoczek. Podobne ako minulý rok v Jablonke, tento rok cez Niedzicu na Spiši a Zuberzcu na Orave prešiel farebný dožinkový sprievod a pri tribúne uprostred dediny zhromaždil sa dav ľudu. Za dovodom žartovných pesničiek predstaviteľom okresu boli odovzdané dožinkové vence a kvety. Dožinky v Niedzici boli spojené s výstavou hospodárskych strojov mestného rolnického krúžku a výstavou plodov dopestovaných niedzicíckými rolníkmi.

PROBLEMATIKA XIII. PLENA KC PZPR MEDZI UCITEĽMI

V súvislosti so započatím nového školného roku, v novotarskom okrese konali sa v 16. rajónoch problémové konferencie organizované Okr. výborom Sväzu poľských učiteľov. Týchto konferencií zúčastnili sa všetci učitelia a niektorých zúčastnili sa tiež členovia exekutív KP PZPR. Na konferenciách diskutovalo sa o úlohotach škôl vyplývajúcich z XIII. Pléna KC PZPR.

V referátoch o diskusiách hovorilo sa o otázkach: spôsoboch realizovania ideologickej úlohy školy cestou vyučovaná a jednotlivých predmetov; výchovného smera na hodinách; práce s rodicovskými sdrúženiami; činnosti miädežnických organizácií v škole.

Bol zvolený zvláštny kolektív pri ZP ZNP, ktorý má vypracovať typický program, všeobecnej výchovy, ktorá má byť vzorom.

ŽIVLY BOJUJÚ (I)

východné úbočia Krkonošov, ktoré ako osamelý skalnatý ostrov vznášali sa nad morálnymi vlnami.

V priebehu ďalších stovák miliónov rokov pohyby zemskej kôry, nové fázy horotvorných pohybov, ktorých výsledkom sú o.i. Alpy, Karpáty a Balkanský štít, a atmosférická činnosť bez prestania bojovali so sebou. More ustupovalo pevnine a pevniny morským vlnám. Tento proces bol ukončený pred asi miliónom rokmi a utvoril dnešnú krajinku Sudetov a rezbu Krkonošov.

Neskoršia doba ľadová mala zmeniť, len z neobvyklé horúceho a vlhkého podnebia, ktoré tuna vládlo, priemerná ročná teplota klesla pod 0°C a na horských stranach beželi sa polia večného snehu. Postupy ľadovcov z ďalekého severu na Európu opakovali sa trikrát. Po každej vlnie ľadovcov nasledovali teplejšie obdobia, počas ktorých topiace sa masy ľadovca cívali do hlbky Skandinávie a na ich miesto prichádzali lesy, pohli sa rieky. Vracala sa k životu príroda.

Potvrdzujú to náleziska vo vápenatých skalách Polomu pri Wojciechow. Bolo tam najdené náradie vyrábane z kameňa ako aj z medvedích kostí, hlavne z rebier a hlav. Kostí boli brúsené na okrajoch a na koncoch, aby mohli slúžiť k práci a k obrane. V jednej jaskyni boli najdené pozostatky viac ako 400 medvedov. Lebky týchto zvierat majú zreteľné stopy plenia Zubov a to ešte kým medvede boli živé. Sú dôkazom, že práčovek nielen počoval na medvede, ale zároveň zaobral sa aj ich chovom.

Pred 4.000 — 2.000 rokmi p.n.l., sudecké doliny boli už zaľudnené naplavujúcim z juhu obyvateľstvom. Poväčšine prevládala tuna od najdávnejších časov slovanské kmene s lužickou kultúrou. Boli predkami neskorších slovanských kmeňov: Bobrzanov a Trzebowianov. Ako čas plynul, kočovnícky spôsob života menil sa na usadly. Stále väčšiu úlohu začína odohrávať chov zvierat a obrábanie pôdy.

Asi pred 2.500 rokmi vtrhli sem z dalekej Ázie Skýti a po ich odchode prišli z juhu Kelti. Čo neskôr prechádzali tuna karavany rímskych kupcov tiahnúce pre jantár k Baltu.

Tvár Krkonoš, vysoké štíty a hlboke úvozy horských potokov s početnými vodopádmi, rozľahlé lány kosodreviny a smrekové lesy, a na Równinie pod Snežkou rašeliniska bez dna, ktoré pohličili už nejedného blúdiaceho turisti — dávajú Krkonošom charakter divokých priestorov ovianých stáročními legendami, kde majestát prírody plne ukázal svoju nadvládu. V Krkonošiach behom miliónov rokov odohrával sa a prebieha boj dvoch živoľov: skalnatého masívu vybudovaného z drobnozrnnej žuly so vzduchom, vetrov a vodou.

V najdávnejšom období dejín našej zemegule, pred viac ako miliárd rokmi, bolo tuna obrovské more pomenované — algonckým. Na jeho nekludnom dne, cez milióny rokov usadzovali sa piesky a vápence, ktoré v období pohybov zemskej kôry prenikali do vnútra zeme a tam pod vplyvom vysokej teploty i tlaku spôsobovali vrásnenie morského dna a pretváranie sa usadenín na kremene, kryštáliké bridlice a kryštáliké vápence. Toto všetko neskôr tuhlo v tmavej magme, vyvieračujúcej z útrob Zeme v období rastlinstva z davných epoch.

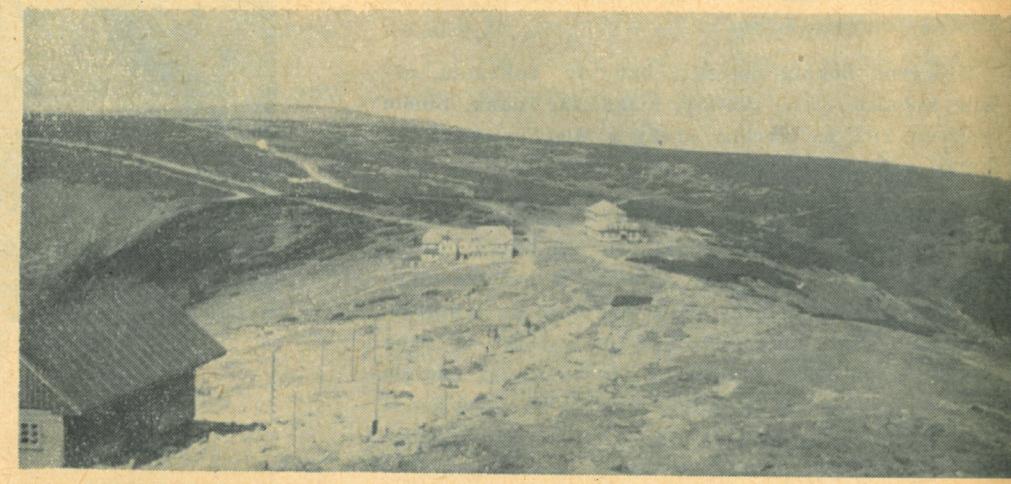
Neskôr v období tzv. kaledonských horotvorných pohybov, ktoré spôsobili vznik hôr dnešného Nórsku, Škótska a západného Anglicka, hôr vtedajšej juho-západnej Európy, more ustupuje zanechávajú — pred asi 320 mln. rokmi — územie pra-Sudetov ako aj skalnatých Krkonošov.

Avšak jestvovanie tejto pevniny nebolo dlhé. Bez prestania vystavaná vplyvom silného vetrania a žliabenia riekami, podľahla zničeniu. Na miesto pevniny opäť vtrhlo more zalievajúc najskôr jej prostrednú časť a potom — pred 300 miliónmi rokov —

aj české pomenovanie tejto skaly — „Polední kamen“.

Medzi štítmi Krkonoši vládne Snežka (1605 m n.m.h.) ktorou sa tiahne poľsko-československá hranica a spoľočná turistická cesta. Zo štítu Snežky, keď je pekné počasie, tiahne sa rozľaha panoráma zasahujúca poľské a české vrcholky ako aj mesta vzdialé skoro 100 kilometrov.

Zaujímavosťou Snežky je jej teplota. Ročný priemer činí 0°C. Je to priemerná teplota pri polárnom kruhu. Veľká tunajšia silná, prudká vetra, ktorých rýchlosť často činí 60 m/sek. Na jej vrcholku mraky a nočné mráziky trvajú priemerne od 31. augusta do 29. júna t.j. priemerne len asi 62 dní do roka je tunajšia teplota. Kvôli porovnaniu je hodno poznamenať, že napr. Wroclaw má priemerne 166 tepých dní do roka. Vôbec v celej Krkonošiach podnebie je veľmi ostré a ani jeden mesiac nezaobide sa bez toho, aby teplota doby neklesla pod nulu. Preto

„Obří bouda“ a „Slaški Dom“ pod Snežkou.

V období prvej a druhej doby ľadovej, ľadovec vtrhol do Sudetov, pohľadujúc medzihorie kotliny a úbočia Krkonošov. Tretí ľadovec tzv. baltský už sem nedospel. Zastavil sa na čiare dnešnej Zielonej Góry.

Po ustúpení posledných ľadovcov — pred asi 20 tisíc rokmi — v Krkonošiach zostali podnes charakteristické skalnaté kotle s obrovskými niekoľkostometrovými stenami ako aj čarovné poľadovcové horské jazierka, súčasne napájané vodou stekajúcou z horských úbočí. Tieto jazierka pokryté asi 200 dní do roka ľadom — obývajú rôzne druhy rýb, plazov a planktonu, ktoré dnes stretávame len v polárnych oblastiach. Zachovali sa tiež pozostatky rastlinstva z davných epoch.

Popri kotloch a skalnatých jazierkach neobvyklé charakteristické pre krajinku Krkonoši sú početné poľadovcové skupiny skal, ktoré sú nemými svedkami odporu žuly v boji s vetracimi procesmi. Mohutné skalnaté braťa tvoria priam fantastické tvary, ktoré neobyčajne verne pripomínajú sfinx, mnichov v kapucňach, skupiny ľudí a zvierat. Najzaujímaviejsé sú: „Skały Pielgrzymy“ nedaleko Polany nad Biertowicami, „Koci Zamok“ na Polane, „Skalny Stół“ v Sowiej Doline, „Koniskie Łby“ na Szrenicu, „Skały Twarożnik“, „Snieżne Kotły“ a „Skała Stomecznik“ pri Wielkom Stawie. V tejto skale jeden z kamenných blokov je úplne podobný človeku. Podľa ľudovej legendy je to skamenelý diabol. Chcel zasypať Wielki Staw a zatopí celú Jeleniogórsku Kotlinu, ale práve vtedy zavonili „Anjel Pána“ a diabol premenal sa na skalu. Tam má svoj pôvod tak v zime, ako aj v lete, pre prípad prudkého ochladenia je nutne mať pri sebe teplú odevu ako aj príplášť, ktorý ochráni pred dždovými zrázkami, ako aj dždovom vznikajúcim tuna z mlhy, ktorá je výsledkom častých zmen teploty v Krkonošiach. Priemerne silné zahmenie vystupuje na Snežku 296 dní do roka. Bol dokonca jeden rok — 1942, keď hustý závoj mlhy obklopoval Snežku 336 dní.

Krkonoše sú od veľmi dávna miestom stretnutia turistov Poľska i Česko-slovenska, a posledná turistická konverencia otvorila všetky horské cesty pre turistov z oboch bratských krajín. Jednou z najkrajších cest je „cesta družby“. Tiahne sa poľsko-československou hranicou, pozdĺž vrcholkov Krkonoši, ož. štítu Szrenice na západ až po Okraj na východe. Stretnávajú sa tunajšia početní turisti obidvoch krajín a môžu, bez pripustky využívať všetky poľské a československé turistické chaty na celom úseku dĺhom 31 km. Nesemieme však zabúdať na občiansky preukaz, ktorý je treba mať pri sebe.

Rôznorodá panoráma žulových skal, popretilá rozľahlými dolinami, početnými chatami, turistické výťahy a dobré udržiavane cesty — uľahčujú turistom poznávanie a využívanie Krkonoši. A neobvyklé krásna príroda: hory... lesy... liečivé pramene... a voda, spôsobili, že vznikli tunajšia početné klimaticko-rekreáne stredisko. Medzi najznámejšie patria: Świeradów-Zdrój, Szklarska Poręba, pomenovaná zimným hl. mestom Dolného Sliezska a Karpacz.

ADAM ADAMEC

HUMOR • PERLIČKY • HUMOR

STANOVISKO

— Nikdy sa nevydajte, Júlia, — nežne ju bozkal. — Manželstvo je hrob lásky. Nepochovajte svoje cesty. Nesputajte ich konvenciou.

Chcete, Júlia? Pripojme si na našu slobodu!

— Och, aké veľkolepé. Aký úžasný, aký moderný človek, — snívala Júlia.

Aj on uvažoval: — Dočerta, musím nasadit tempo, aby som bol do desiatej doma, ináč žena zburuje všetkých známych...

Pričinou väčšiny rozvodov je manželstvo.

(Z KNIHY PI)

Hovoria, že láska vôbec nemá oči.

(SHAKESPEARE)

Aby dobil ženu muž vyhľadával kúzelné podvody. Aby ju nechať vymýšľajú hľupe a nešikovné klamstva.

(COLETTE)

Milovať, je to väčšinou len túžba byť milovaným.

(STEVE PASSEUR)

KAMARÁTI

— Ženy sú ako zrelé jablká, — mieli. — Trochu trpežlivosti a každé spadne aj samo. Nijaký rozdiel.

Kamaráti mu prikyvovali: — Správny chlap. Nesentimentálny.

Raz priviedol Vieru. Držal ju za ruku, pritiahol stoličku, sfúkol pierko z účesu.

Kamaráti vytvárali atmosféru: — Ženy sú ako zrelé jablká, — vraveli. — Trochu trpežlivosti a každé spadne aj samo. Nijaký rozdiel.

Zíjú ich medzi nami tisíce. Na prvý pohľad sú takí istí ako ostatní. Od normálnych ľudí líšia sa len zahmlenými očami a chovaním. Alkohol, ktorý piju niči ich talenty, inteligenciu, postup a hospodárstvo. Ničia svoj život a lámu tento svojim najbližším.

Ludia sa naučili, okrem jednotlivých prípadov, vystrihať sa narkotikov a to nielen preto, že sú fažkosti s nákupom, ale hlavne preto, že ničia a ruinujú organizmus. Ale to, že alkohol pôsobí ako jed, že kali zrak, mozgové závity, tisícom opilcov vôbec neprekáža.

Je už takou zlou tradíciou, že za priateľsku službu platíme, stavajúc na stôl alkohol. Úspechy a starosti zapíjame alkoholom. Alkohol stal sa všeobecným a vševládným hostom. Každý na začiatku hovorí, že nebude alkoholíkom, že vie piť „s mierou“, ale už po niekoľkých rokoch — z pijucého s mierou stáva sa notoričký alkoholik.

Súčasne mení sa jeho charakter. Voľakedy bol oblúbený a pracovitý, staral sa o manželku a deti — teraz stáva sa bezmyšlienkovitým zvieracom ktorého jediným cieľom je alkohol získaný za každu cenu. Dokonca za cenu nešťastia a tragédie vlastnej rodiny. Domom pre neho stáva sa obyčajna krčma — bez ohľadu na to ako sa menuje.

Koľkokrát človek prechádza okolo takejto krčmy alebo ked' by niekto chcel, popri takom bare, vždy vidí taký istý obrázok. V dýme, ktorý by sa dal nozom krájať, popijajú, vyspevajú a hádajú sa opilci. Je zaujímavé, že aj ta najmenšia rada

v ktorom turista ako aj miestny obyvateľ mali by nájsť namiesto pálenky dobré jedlo a možnosť posedenia pri káve, po prípade pri pive?

Nasvedčujú tomu slová predsedkyne Okresného výboru Ligi žien a zároveň predsedkyne Okr. protialkoholového výboru v Novom Targu, súdr. Z. Cichowej, ktorá hovorí:

„Som zúfala nad činnosťou barov v našom okrese a pomery GS k nim. Je dobré, že ste zaujali stanovisko k záležitosti baru v Zubrzcycy, ale podobne je aj na iných dedinkach. Táto záležitosť stala sa tak ozehavou, že bude prednesená na najbližšom zasadnutí nášho Výboru. Som presvedčená, že celý Výbor bude súhlasit s vašimi návrhmi týkajúcimi sa obmedzenia čapovania alkoholu v dedinských baroch a vystúpime do PZGS o likvidovanie alkoholu v zubrzcckom bare. Uznesenia Výboru vám oznamíme. Nezávisle od toho už teraz budeme intervenovať v PZGS a celú záležitosť predložíme Prezidiu Okresného národného výboru.“

Takto hľadi na problém alkoholu jedna z popredných aktivistiek novotarského okresu. A takýto je pomer Prezidia Okresného národného výboru k tejto ozehavej otázke. Predseda Prezidia PRN v Novom Targu — Teofan Timofiejezyk zdôraznil, že Prezidium odporúčalo PZGS rozvoj stredisk masovej výživy na dedinkach Oravy a Spiša — všade tam kde prichádza stále viac turistov. Neznamená to však, aby tak potrebné na tomto teréne jedálne, menili sa na krčmy ktoré čapujú alkohol.

OPILCI

v nejakom obchode ihned im vadí a je predmetom poznámok a zlomyseľnosti, a tunu v bare tlačenica nerobi na nich nijaký dojem. Dalo by sa povedať, že práve vtedy cítia sa dobre, všetci spojeni jedným cieľom — pitím alkoholu. Tak isto vôbec im nevadí pohľad na mladé pokolenie, ktoré sa im prizera, pre ktoré sú tým najhorším príkladom. Nehanbia sa vlastných rodičov, žien a detí, keď s myšľou, zastretou alkoholom, potácajúc sa, vracajú sa domov. Nevidia slzy a prestrašené pohľady, ktoré nachádzajú doma po návrate z krčmy.

Jedna z našich čitateliek, Karolina K. hovorí nám: Pred niekoľkými rokmi, keď ešte v našej dedinke neboli bar, mali sme pokoj. Tu neznamená, že nikto tunu nepil vodku, ale nepilo sa toľko ako dnes. A na nikoho sa nedalo povedať, že je to hotovy pijan, a dnes v Zubrzcyci sú už niekoľkí takí. Na tých najväčších opilcov, ktorých pozná celá dedina, pred niekoľkými rokmi nebolo možné povedať zlého slova. Boli pracovitými rolníkmi, dnes v období najväčších práce, môžete ich namiesto na roli — vždy stretnúť v bare. A predsa jeden z nich má 5 detí z ktorých najstaršie len prvý rok chodilo do školy. Alebo druhý — je pravdou, že už straší — ale má 6 detí.

Voľakedy v ich domovoch bol kľud a pomerne blahobyt. Súčasne rodičia zalamujú nad nimi ruky. Otec pláče a on všetko prepíja a keď sa opítý vracia domov, hned na celú dedinu je počut' zvadu. Hádže do ženy hrnce a neraz tak ju nabije, že až má veľké modriny. Ale samozrejme boji sa niekomu žalovať, lebo bolo by ešte horšie. A predsa bol „fajn čeladník“ — len keď by nebolo tej vodky.

Veľmi zaujímavé a poučné je posedenie v kútku takého baru a pozorovanie opilcov. Väčšina pri pálenke cíti sa mladými, smelými a odvážnými ľuďmi. Jedným slovom takými, ktorí vedia vyriešiť v jednej chvíli a splniť dokonca ten najťažší problém hospodárskej alebo medzinárodný. Slovami, ktoré malo so sebou súvisia, „prevádzajú“ pri štampérliku rôzne reformy a reorganizácie — ktoré by neprinesli ujmu najväčším politikom a ekonomistom. Neprítomne sa pritom usmievajú, udierajú pásťami do stola, kričia a nadávajú. Vedia sa v jednej chvíli na smrť pohnievať a ihneď na toto zabúdnut, alebo oblapujúc sa traslavými rukami a bozkávajúc — odprosovať, a na udobrenie... volajú ešte po jednom štampérliku.

Takto je v bare pod malým ale malebným kopcom „Grapa“, na hranici medzi Zubrzcou Górnou a Dolnou. Je tak nie len v tejto jednej dedinke, v ktorej PZGS zabudlo o podstatnej úlohe barov v turistických mestach, kde sú jediným miestom,

Preto budeme sa zaoberať činnosťou barov GS a zároveň zistíme ako je situácia v zubrzcckom bare, neskôr podnikneme patričné rozhodnutia.

V zubrzcckom bare o riadnom jedle nemôže byť ani reči. Nedostaneš tuna ani kávu, lebo kuchynia je mimo prevádzky, a keď požiadaš o jedlo na vŕchu ti podozrivu vypadajúce haringy alebo mäsiaté konzery — studené. Takto bol obslužený Vás reportér. Ale víno to najlacnejšie a najmä vodky je tuna dostatok. Podajú ti ju radi a rýchle, v neobmedzenom množstve — napriek vývesnému štítku, že alkohol osobám netriezvým a majúcim menej ako 18 rokov, nepodáva sa. Najdeš tam vodku dokonca tej najlepšej akosti a to v neobmedzenom množstve a veľmi pohybujem či len v obchodných hodinách.

Preto tam môžeme stretnúť taký obrázok aký 21. augusta videl reportér: pri stolíku na ktorom sú fľaše vína, sedí skupinka násťročných „mužov“ a jedna žena. Všetci sú už riadne podnapití. V susednej sále na dlážke vŕala sa fľaška po víne a na stoloch pozalievane obrusy. Pred vchodom do bare jeden z mladých mužov zvraca to... čo pred chvíľou vypil, a druhý pomáha, pridrážavajúc mu hlavu. A je to len skoré populudnie, východného pracovného dňa, do večera je ešte ďaleko...

Predseda GRN v Zubrzcyci Górnnej súdr. Kubacka povedal nám: „Viac ako rok snažíme sa, aby v tomto bare bola otvorená kuchynia. Doteraz GS v Jablonke nesplnila naše požiadavky. Boli však prípady, že v tomto bare bol podávaný alkohol neplnoletým, dokonca aj školskej mládeži a len moja osobná a to niekoľkokrát sa opakujúca intervencia bola príčinou, že zaviedlo sa obmedzenie v podávaní alkoholu neplnoletým“.

Škoda, že nikomu sa nepodarilo vypočítanie škody, ktorú alkohol spôsobuje rodinám. A to nie len materiálne ale predovšetkým morálne, keď skrz alkohol, ktorý prepílo otcovské hrdlo, detí nemajú patričné šaty a matka kazí si oči pri štokaní starého. A keď berieme do úvahy ešte trvalé škody, ktoré spôsobuje v organizme detí alkoholíkov, hádky a bitky, škody spôsobené národnému hospodárstvu — budeme mať plný obraz týchto škôd. Bolo by dobre ak by o tomto pouvažovali, tí ktorí pijú a PZGS ktorý má nad nimi patronát.

Ziaľ doteraz intervencie v PZGS v Novom Targu a v GS v Jablonke prinášajú len opačné výsledky. Nasvedčujú tomu list, ktorý obrážala náša redakcia z Prezidia GRN v Zubrzcyci Górnjej, ktorú uvádzame bez komentára:

„Tunajšie Prezidium Obecného národného výboru v Zubrzcyci Górnnej snažilo sa o likvidovanie baru alebo obmedzenie predaja alkoholu. V tejto záležitosti obrátili sme sa na Gminnu Spółdzielnię Sam. Chłop. v Jablonke a na Powiatowy Związek Spółdzielni w Nowym Targu odkiaľ obdržali sme zápornu odpověď, ktorou odpis vám pripojené zasielame, a nielen že náš navrh nesplnili, ale naopak hodiny predaja alkoholu predizili v tomto bare z 8 hodín na 16 hodín denne pridávajúc druhého zamestnanca na zmenu.“

Prezidium podalo návrh na základe uznesenia rady, schváleného na zasadnutí Obecného národného výboru dňa 29. novembra 1962. Poznamenávame, že doteraz nebola v bare otvorená jedáleň a predávajú sa tam len alkoholické nápoje.“

Naša redakcia v poslednom čase obdržala hodne listov, práve od manželiek a matiek mužov ktorí prepíjajú peniaze potrebné na výživu rodín. Naše čitateľky sa sťažujú na zlo, ktoré šíri sa zo zubrzcckého baru, kde napriek nariadeniam podávajú alkohol netriezvým osobám, nedodržiavajú hodinu predpisánú na zatváranie baru, že ľudia boja sa večer prechádzať popri bare — najmä v nedeľu, sviatky atď.

V liste, ktorý podpisali 23 zubrzccké ženy, píšu nám: „Nazdávame sa, že nemusíme vám vysvetľovať škody, ktoré spôsobuje alkohol. Každý z nás vie, aké strašné zničenia prináša rodinám, dedine a štatu. Chceme žiť radostne a kultúrne a práve preto nechceme alkohol v bare „Pod Grapą“. Nech nám nekazi šťastie našich rodín a nevystavuje na hanbu dedinu“... V inom liste podpísanom 16 ženami, domáhajú sa tieto likvidovania čapovania nielen vodky ale aj vína v tomto bare. A zase v inom liste 12 zubrzcckých žen nám píšu: „Dakujeme, že ste sa začali zaoberať problémami pitia alkoholu a jeho následkami. V bare ktorý je v našej dedine naši chlapci a manželia utáracajú na alkohol peniaze, ktoré predsa sú nám tak veľmi potrebné doma...“

Ako vysvitá z týchto listov, v Zubrzcyci vznikol dôležitý problém, preto dobré sa stalo, že Prezidium Obecného národného výboru v Zubrzcyci Górnjej prvé obrátilo na túto otázku svoju pozornosť a prvý protestovalo proti predávaniu v bare „Pod Grapą“ alkoholu.

Je dobré, že touto záležitosťou zaoberal sa predseda Prezidia Okresného národného výboru v Novom Targu.

JANO JANOVSKÝ

DO WSZYSTKICH! W SPRAWIE KONKURSÓW I PRENUMERATY „ŽIVOTA“ NA 1964 ROK

● JUŻ TERAZ NAJWYŻSZY CZAS OPŁACIĆ PRENUMERATĘ „ŽIVOTA“ NA 1964 ROK.

W płacajcie u swojego listonosza lub u naszych korespondentów, którzy zbierają prenumeratę na Spiszu i Orawie oraz w ośrodkach czeskich. Można też osobiście wpłacić pieniądze na każdej poczcie w kraju na adres REDAKCJI, WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, lub PRZEKAZEM PKO NA KONTO RUCH nr 1-6-100020 CKPiW „RUCH“, WARSZAWA, ul. Srebrna 12.

● WZWYAMY TEŻ WSZYSTKICH DO WZIĘCIA UDZIAŁU W KONKURSIE Z CENNymi NAGRODAMI

Kto pozyska prenumeratorów „Života“ na 1964 rok weźmie udział w losowaniu nagród. Na tych, którzy pozyskają ponad 100 prenumeratorów czekają nagrody specjalne. Aby wziąć udział w konkursie należy przesyłać do Redakcji listę pozyskanych prenumeratorów poświadczoną przez miejscowy urząd pocztowy.

● SPECJALNY KONKURS Z CENNymi NAGRODAMI OGŁASZAMY DLA DORĘCZYCIELI Z POWIATU NOWY TARG. Placówki pocztowe otrzymają dokładne instrukcje w tej sprawie.

● Roczna prenumerata czasopisma „ŽIVOT“ kosztuje 12 złotych.

Nie zwlekając już teraz płacajcie na prenumeratę „ŽIVOTA“. Termin wpłat upływa z dniem 15 grudnia br.

„Keď sa ožením, tak len s pekným dievčaťom a dobrou kuchárikou.
„To nie je možné hovoriť priebej „to by bola bigamia.“

* * *

Flirtovali. Potom sa ich vzťah číom ďalej, tým väčšimi prehľboval. Zistili, že majú veľa spoločného. Ona manžela — herca, on ženu — režiséra.

* * *

Pozval ju do cukrárne.
— Viete, moja žena, to je moje najväčšie nešťastie. Nebýť jej, bez rozmýšľania by som vás popýtal o ruku.

O pol roka vyhlásil na súde, že nesúhlasi s rozvodom, lebo lepšej ženy na svete nenájde.

* * *

Je ľahšie byť milencom než manželom, lebo je ľahšie byť denne duchaplný než z času na čas hovoriť lichotky.

PONORKA SMRTI

(Dokončenie z čís. 10/63)

Zároveň komisia zistila, že Ministerstvo námornictva uvedomovalo si, že niektoré súčiastky ponorky neprešli skúškou. Upozorňovala na to nielen posádka „Threshera“, ale aj iní odborníci. Admirál Rickover kritizoval producentov chybne vyrobených súčiastok ale táto kritika rezisikala si popretie zo strany ministerstva. V októbri admirál Rickover mal prejav, v ktorom označil, že k stavbe ponoriek sú dodávané súčiastky a materiály značne odbiehajúce od kladených im požiadaviek. Na vystúpenie admirála Rickovera Ministerstvo námornictva tiež nereagovalo, báli sa urazit velení dodavateľov.

Námorníctvo Spojených štátov má súčasne 10 lodí typ „Thresher“ na stalých hliadkach. Do roku 1965 bude disponovať 22 lodami tohto typu. Sú vybavené atómovými raketami „Polaris“.

Nahradenie tradičných Dieselových motorov atómovým reaktorom, ktorý pracuje na silne obohatenom uráne, zaistuje lodi dosiahnutie veľkej rýchlosťi tak na povrchu ako aj pod vodou a zároveň široky zásah pôsobnosti. Mala hlučnosť štažuje súčasne vypatranie takejto ponorky.

Ponorky typu „Thresher“ sú súčasne jedným z hlavných elementov strategických plánov USA. Ako vieme už od istého času Spojené štáty usilujú vybaviť touto zbrahou tiež svojich európskych spojencov.

Katastrofa „Threshera“ je prvou nehodou atómovej ponorky ku ktorej sa priznalo velenie amerického vojnového námornictva. Podľa mienky americkej tlače bude to mať tiež záporné politické následky v podobe odporu európskych spojencov USA k plánu výstavby atómových ponoriek — podľa amerických plánov — ktoré majú byť základnou výzbroju mnohonárodných nuklearnych síl NATO.

Skandal, odhalený vyšetrovúcim morským tribunálom, poukazujúci na nedbalé výkonanie prác v lodeniciach ako aj defektov súčiastok „Threshera“ sú otriasajúcou udalosťou v morských dejinách a zároveň významou obžalobou americaných odborníkov a dodavateľov súčiastok ponorky. Predpokladá sa, že bude to predmetom vyšetrovania amerického Kongresu.

Znepokojenie vyvoláva tiež fakt, že pohonom „Threshera“ bol atómový reaktor, ktorý sa môže stať žriedlom nebezpečného radioaktívneho žiarenia. Americké oficiálne kruhy a experti vojnového námornictva Spojených štátov vylúčujú takúto možnosť. Tvrdia, že komory v ktorých je uranové palivo zabezpečujú sa pevným obalom z ocele, betónu a olova popri čom vysoký tlak vody znemožní rozširovanie sa rádioaktívnych častic. Aj v prípade rozdrvenia reaktora v jeho pozostatkoch ne môže vzniknúť refazová reakcia, ktorá vytvára nebezpečné žiarenia.

Napriek týmu ukľudňujúcim miennám mnohí západní vedci majú väčšie obavy. Predvídajú možnosť rádioaktívneho žiarenia v tej oblasti oceánu s možnosťami rozšírenia nebezpečného žiarenia na iné časti tohto.

EXISTUJE POSMRTNÝ ŽIVOT?

So smrťou človeka a s pochodom sú spojené mnohé povery. Sociálne korene viery v nesmrteľnosť od storočia existujú až do dneška a ani viera v nesmrteľnosť doteraz nevymizla (ani medzi vzdelenými ľuďmi), hoci ju pokrok vedy dôvodne vyvrátil.

Všetky moderné náboženstvá a mnohé školy idealistickej filozofie učia, že po smrti jestvuje ďalší život. Predstavy o tom, aký je tento posmrtný život, sú rozličné, mnohoznačné a vzájomne si odporújú. Existuje tiež povera, že mŕtvii môžu blúdiť ako strašidla. Všetky vychádzajú z uznania posmrtného života duše zomrelého a z existencie nadprirodzených bytosťí.

Najstaršie povery vznikli hlavne v dobe divočstva a barbarstva. Na tomto stupni spoločenského vývinu vzniká aj nevedecká predstava o duši a posmrtnom živote. Praveký človek si nevedel vysvetliť čo je spánok, sen smrť, myslenie, reč atď. Domnieval sa, že spánok je akousi dočasného smrťa a smrť večným spánkom. Vo sне videl zomretých ľudí, ktorí predtým s ním žili a domnieval sa na základe tohto snového videnia, že žijú ďalej v nejakých večných lovičských, v tele zvierat, alebo na druhom svete. Veril, že čo prežíva vo sне je skutočnosť a za svoje činy spáchané vo sне sa cítil plne zodpovedný. Vzniká predstava nesmrtelnej duše, ktorá počas spánku opúšťa ľudské telo a odchádza na druhý svet a potom sa opäť vracia späť. V staroveku aj za stredoveku sa zakazovalo prenášať spiaceho z miesta na miesto, aby duša nezablúdila.

V prvobytnej spoločnosti možno vysvetlovať rôzne predstavy o ďalšom živote po smrti výlučne neznanosťou prirodnych súvislostí. Viera v nesmrteľnosť nehrala však v živote vtedajších ľudí nijakú veľkú úlohu. Ďalší život po smrti predstavovali si nie ako raj, ale jednoducho ako pokračovanie skutočného života. Preto mnohé národy dávali do hrobu zbrane a nástroje, aby nebohý mohol aj na druhom svete ďalej bojať alebo pracovať. V babilonskej básni Gilgameš

alebo u Homéra je označená riša mŕtvych ako miesto zármutku.

NEVIDITEĽNÝ DUCH?

Smrť je podľa ľudských predstáv akýsi duch človekom neviditeľný, ktorý prichádza pre dušu nemocného. Niektorí verili, že keď krt ryje pod prahom alebo škriecka kuvík, že v dohľadnej dobe niekto umrie. Keď pes hrabe jamu, nemocný do rána umrie. K nemocnému, keď ide o náklazlivú nemoc kladú zámok, aby sa nemoc nešírila. Okolo skonávajúceho chodia so zažatou hromčinou sviečkou, otvárajú okná, aby smrť mala prístup a duša mohla vyletieť, kladú ho na zem, aby ľahšie skonal atď.

Lud mal strach pred návratom mŕtvoho, hlavne jeho duše. Z týchto dôvodov sa kládli duši zomrelého rôzne prekážky, aby nemohol chodiť, strášiť. Preto mnohé národy považovali za potrebné znemožniť návrat zomrelých tým, že ich spúšťali alebo im položili ľažké kamene na hrob. Až v období rozvinutej otrokárskej spoločnosti, ktorú charakterizuje, vyostrenie triednych protikladov, ako napríklad v rímskej riši, vznikla viera v lepší druhý svet.

Pozdejšie náboženstvá, hlavne kresťanstvo využívajú predstavu o druhom svete na posilnenie svojej autority. Veriacim navrávajú, že ich duša po smrti tela bude žiť ďalej na druhom svete a to podľa zásluh, buď v nebi, pekle alebo v očistci, že bude koniec sveta, posledný súd atď.

Povera a z nej vyplývajúca magia vznikla na základe nesprávneho výkladu sveta, z nepochopenia prírodných a spoločenských zákonitostí, z neschopnosti pochopiť, príčinne výťahy medzi vecami a javmi. Povera je prežitkom starých predstáv o svete, je v protiklade s vedeckým pravdivým poznatkom o svete, spoločnosti a myslení.

U ľudí sa vypestoval zvyk dodržovať a veriť poverám, v živote sa s nimi riadiť bez prihliadnutia na ich

opodstatnenosť, účelnosť a bez praktického overenia.

A čo hovoria výsledky moderných prírodných vied o možnosti ďalšieho života po smrti? Už dávno sa dokázalo, že súvisla existencia druhov (rastlín, zvierat atď.) je možná len smrťou jednotlivca. Tejto zákonitosti celej organickej prírody podlieha všetko živé a teda aj človek.

Zivot a smrť sú dve stránky jednej a tej istej veci (jednota protikladow). Smrťou jednotlivca, aj človeka, zhasnú všetky životné funkcie. Živá matéria sa zmení na neživú. Okrem toho hned po smrti sa začína proces rozpadu a rozkladu.

Predstava o „duši“ vznikla najprv skúsenosťami v ľudskom vedomí. Toto vedomie je však viazané na ľudský mozog a v nijakom prípade nemôže samostatne vystupovať. Vlastný „duševný život“ — presne formulované: vedomie človeka, tvori zložita nervová sústava a jej centrom je ľudský mozog, ktorý riadi činnosť celého ľudského organizmu.

Vyšia nervová činnosť, funkcia mozgu a všetky duševné procesy nie sú teda nadprirodzeného pôvodu. Vedomie je vlastnosť časti vysoko organizovanej hmoty (mozgu) vzniklej na určitom stupni vývinu a diferenciáciu.

Organom myslenia je mozog, ktorý má schopnosť odrážať prírodné a spoločenské prostredie a na základe toho ľudzne a cielavedome riadiť činnosť človeka.

Moderná fyziológia a psychológia najmä I. P. Pavlov objasnila vedomie ako zložitý proces vznikania a zanikania dočasných spojov v mozgovej kôre človeka. Prerušením mozgovej činnosti zanikajú aj duševná činnosť, ktorá je viazaná na ľudské telo.

Umretie človeka je vážna vec. Je potrebné dôstojne sa s ním rozlúčiť, pripomenúť si jeho zásluhy a vzdať mu poslednú pocutu. Neobídeme sa bez určitých ceremoniálov (obradov), ak môžeme sa obísť bez rôznych povier a nevedeckých predstav o svete?

„ZOLNIERZ POLSKI“ O TANKOCH POD VODOU

Slávnym príkladom zdolania vodnej prekážky bol prechod cez Desnu tankov gen. Kravčenku, ktoré s pomocou sovietskej pechote, ktorá v ľažkých bojoch bránila rieku. Vtedy, keď čas nahlíli, utiesnili nepremokavými plachtami tankové veže, tuhými mazadlami a kúdelmi zapchali všetky štrbinu a tanky prešli cez rieku, ktorá mala niekoľkodesiatok metrov šírky a do 2 metrov hlbky.

Súčasne naše tanky sú prispôsobené k útočeniu cez rieky. Ako sa to robí predstavuje reportáž Donata Czerewacza a ukazujú fotografie Stanislava Syndoma. Najskôr útočia cez rieku plávajúce tanky a keď obsadia pozície na druhom brehu prepájajú sa obyčajné tanky. Na kopulách majú tieto namontované vysoké „komíny“, ktoré po ponorení sa tanku trčia nad vodou. Tymto komínmi k posádke v ponorenom tanku prichádza vzduch. V prípade avárie na dne — tankista pomocou zvláštnej plynovej masky môže výplavat na povrch. Udržanie smeru pod vodou koná sa pomocou sotrváčnikového kompasu. Behom celého pobytu pod vodou tank udržuje rádiové spojenie. Ihneď po prechode rieky, demontujú sa „komíny“ a tank behom niekoľkých minút je pripravený k boju.

FOTO: St: Syndoman

Všetci pomätáme, že ešte nedávno na tomto teréne bolo veľmi málo zeleniny. Bez preháňania môžeme povedať, že na niektorých dedinách nerozoznali kalfior od kalerábu. Ani jedno, ani druhé tuna vôbec nepoznali a o červenej repe nechceli ani počuť. A dnes na zelenina všeobecne používajú. Naučili sa ju nielen používať, ale aj pestovať. Len tento rok súťaže sa zúčastnili ženy z Czernej Góry, Krempach, Nowej Bialej, Łapsz Nižnych a Wyżnych, Niedzicy a Frydmana. Na Orave Piekielnika, Podwilka, Jablonky ako aj Lipnice Wielkiej a Małej.

Aby sme mali plnejší obraz záujmov žien, vymenujem tiež niekoľko iných foriem práce Ligi žien a jej členiek. Okrem všeobecne známych kurzov strihu a šitia ako aj varenia, o ktoré je veľký záujem, ženy z Oravy a Spiša zúčastňujú sa poľnohospodárského školenia, odborných prednášok a diskusií: zdravotníckych, výchovných a kultúrno-osvetových. Snažíme sa, aby poľnohospodárska výroba a chov dobytka prinášali stále lepšie výsledky. A podmienkou toho, okrem pracovitosti je tiež stále zvyšovanie odborných

vedomostí. Preto sa znažíme popularizovať nové formy hospodárenia, zavádzanie a používanie nového poľnohospodárskeho náradia, využívanie moderných metód hnojenia, chemických prostriedkov, zlepšovanie saničných podmienok atď. Toto všetko v

Také prednášky o.i. konali sa: v Łapszach Wyżnych, kde ich vypočuli 83 ženy, v Łapszach Nižnych — zúčastnilo sa 106 žien, v Krempachoch 176 žien, v Nowej Bialej 86 žien, v Zubrzycy až 250 žien a v Podwilku 190 žien. Počet žien, ktoré sa zúčastnili kurzov všetkých druhov, prednášok, diskusií — a to účasť nielen pasívna — názorne nasvedčuje, že naše ženy stále viac upierajú zrak na súčasný život, a stále viac ich tento pritahuje.

Súčasne pripravujeme náš sjazd. Bude to dôležitá udalosť v živote žien nášho okresu, na ktorú sa starostlivo pripravujú. Je to zároveň priležitosť k ďalšiemu prehľbovaniu našej činnosti, k väčšej účasti žien v rozvoji novotarských dedín a obcí. O sjazde však inokedy.

My z našej strany ďakujeme za tie neobjedajne zaujímavé poznámky a cenne návrhy, prajeme veľa úspechov v prípravach v tých krúžkoch, ktoré už aktívne pracujú a tým slabším organizačné upevnenie a plnú aktivity ešte pred okresným sjazdom.

AKTUÁLNE ÚLOHY ŽIEN

(Dokončenie zo str. 3)

spoločnom záujme zvýšovania výsledkov našej práce a odstraňovania ešte sem-tam vyskytujúcich sa nedostatkov.

Na Spiši a Orave boli tiež prednášky. Prednášateľmi boli naši najlepší odborníci, hovorili o: zdravom rodinnom živote, výchove detí, estetickom obliekaní, rakovine, ženských nemociach, a predbehaní týmto, hygiene ženy atď. Okrem toho viedieme protialcohólové poradne a v letnom období škôlky v prírode.

ADAM ADAMEC

